

#15-1644

VAKOK VILÁGA

OROSZ SZÉKESKÖZLETI TÁRSASÁG



A VAKOK ÉS GYENGÉNLTŐK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

ELŐFIZETHETŐ A
A MEGYEI SZERVEKNÉL
ÉS A VAKOK
ÉS GYENGÉNLTŐK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
KIADÓHIVATALÁNÁL:
BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47.
TELEFON: 210-440



XLVII. évfolyam
1986 * 10. szám

J. B. ill.

1.550.000



Az ülés tárgysorozatán három napirendi pont és bejelentések szerepeltek.

Dr. Hohl József szövetségünk 1984. óta érvényben lévő alapszabályának kritikáját elkészítette, mely anyagot az elnökség tagjai — kívánság szerint pont- vagy síkírásban, illetve hangos felvételen — időben megkaptak. Az előterjesztés négy témakörre szorítkozott:

1. A főtitkár hatáskörére vonatkozó rendelkezések.
2. Bizonyos feladatkörök ellátása, mint például a Tagfelvételi Bizottság működtetése.
3. A tisztségviselők, főleg a titkárok választása.
4. A Központi Elnökség és a hivatali apparátus kapcsolata.

Az alapszabály kritikájával kapcsolatos vitában a jelenlévők nagy aktivitással vettek részt, melynek során javító szándékúnak és figyelemreméltónak ítélték Dr. Hohl József előterjesztését és megfogalmazást nyert több szempontból is a témára vonatkozó továbblépés. Az alapszabály módosítása érdekében az elnökség öttagú bizottságot választott, melynek feladata 1987. szeptember 30-ig konkrét javaslat kidolgozása a megyei szervezetek elnökségei és a küldöttek véleményének alapján.

A bizottság tagjai: dr. Bódi István, Erhart Józsefné dr. Molnár Katalin, dr. Hohl József, dr. Molnár Antal, Nagy Ernő.

A tárgysorozat második napirendi pontjában az Oktatási

Tudósítás

A VGYOSZ KÖZPONTI ELNÖKSÉGÉNEK AUGUSZTUS 28-i ÜLÉSÉBŐL

Bizottság jelentését Nyúl Győző főelőadó terjesztette elő.

Az 1985—86-os tanévben három egyetemi hallgató fejezte be tanulmányait, melyből kettő elhelyezkedett, a harmadik személy munkába állására jó remények vannak. Két fiatal sorstárs kezdi meg nappali tagozaton egyetemi tanulmányait.

Az 1985-ben végzett 8 gyógyszer-elhelyezése megtörtént. Az 1986—87-es tanévben 14 fiatal kezdi meg középiskolai tanulmányait. Az Oktatási Bizottság szükségesnek tartja a tanulmányi hozzájárulás összegének növelését, valamint az egyetemi, a főiskolai hallgatók tanulmányi hozzájárulásának emelését.

A vitában kiegészítésül elhangzott, hogy 1986-ban a számítógépek használatát oktató tanfolyamot 16-an sikeresen elvégezték. Két fő részére a SZÁMALK hároméves beiskolázást tesz lehetővé.

Újra vitatéma volt — főleg a társadalmi beilleszkedés nézőpontját figyelembe véve — a vak középiskolai tanulók oktatása. A főtitkár ígéretet tett arra, hogy az 1987. évi költségvetés elkészítésénél megkísérlik a tanulmányi hozzájárulás összegének emelését.

A Központi Elnökség határozata értelmében — amennyiben arra lehetőség nyílik — a jövedelemmel nem rendelkező nappali tagozatosok részére legalább közepes tanulmányi eredmény esetén a tanulmányi

hozzájárulást biztosítják, esti vagy levelező tagozatos, munkaviszonyban lévő személyek esetén azonban a tanulmányi hozzájárulás folyósítását a jövedelmi viszonyoktól függővé teszik. Az egy főre eső jövedelem határaként a mindenkori személyi járadék másfélszeresét fogadják el.

A tárgysorozat harmadik pontjában Nyúl Győző főelőadó és Nyúl Krisztina előadó beszámolója hangzott el az 1986. május 12—16-ig a hollandiai Lunterenben tartott nemzetközi konferenciáról, mely a gyengénlátók problémáival foglalkozott. A beszámoló teljes szövegét a Vakok Világa külön közli.

Barna Zoltán bejelentette, hogy az NDK Vakok Szövetsége 1986. október 13—18-ig négyfőnyi delegációt hívott meg, és javaslatot tett a delegáció tagjaira. A Központi Elnökség dr. Jáksó László elnök, dr. Bódi István főtitkár, Pálffy Lászlóné stúdióvezető és Nyúl Krisztina előadó kiküldetésével egyetértett.

Dr. Bódi István főtitkár bejelentette, hogy a szocialista országok Vakügyi Folyóiratai Szerkesztőinek értekezletét 1986-ban Lengyelországban szervezik meg. A Központi Elnökség Barna Zoltán szerkesztő és Barna Zoltánné (mint kísérő) kiküldetésével egyetértett.

A Központi Elnökség egyetért azzal, hogy azoknak a vak tagoknak, akik idős koruk, vagy



mozgásképtelenségük miatt az új tagsági igazolványhoz nem tudnak fényképet adni, azoknak a régi tagsági igazolvány marad érvényben, természetesen az érdekelteknek tudomásul kell venni, hogy ebben az esetben az új fényképes igazolvánnyal igénybe vehető kedvezményekre nem tarthatnak igényt.

Dr. Bódi István főtitkár öt tiszteletbeli tag felvételére tett

javaslatot: Dr. Máté Róbert pszichiáter főorvos, Moldova Ágnes dokumentumfilmrendező, Vályi Gábor, az Országos Könyvtárügyi Tanács elnöke, Mocsay Gábor kanonok, Dr. Sziklay Árpád szemész-főorvos.

Az elnökség az öt tiszteletbeli tag személyével egyetértett.

Az ülés Csengeri József elnök zárszavával ért véget.

Gerdelics Ferenc

VARNUSZ EGONNÉ

„A vakok általános iskolájában folyó oktató-nevelő munka és a vak gyermekek pályaválasztási lehetőségei”

(A béke nemzetközi éve alkalmából szövetségünk budapesti székházában 1986. május 30-án megrendezett kerekasztal-megbeszélés harmadik előadása.)

Tisztelt Hallgatóság!

Nekem jutott az a megtisztelő feladat, hogy beszámolhatok Önöknek a Vakok Általános Iskolájában és Nevelőotthonában folyó oktató-nevelő munkáról, — ezen belül kiemelten a pályaválasztást előkészítő munkáról — valamint tanulóink pályaválasztási lehetőségeiről. E megtisztelő feladatot nemcsak mint az intézet tanára, hanem mint pályaválasztási felelőse kaptam, így kétszeres öröm számomra, hogy eredményeinkről és gondjainkról értő és rokonszenvező hallgatóság előtt beszélhetek.

Engedjék meg, hogy először bemutassam az intézetet. A Va-

velőotthona az egyetlen olyan gyógypedagógiai intézet hazánkban, ahol vak és alig látó gyermekeket oktatnak és nevelnek. Tanulóink a látássérülteknek azon csoportját alkotják, akik sikírásra és olvasásra kök Általános Iskolája és Nevelőotthona meg, ismeretekhez a látás „megkerülésével”, különleges pedagógiai módszerekkel juttathatók. Felvételük az intézetben működő Látási Fogyatékosok Felvételi és Áthelyező Bizottságán keresztül történik. Ez a vizsgáló-állomás országos hatáskörrel végzi az óvodás és tanköteles korú gyermekek sokoldalú vizsgálatát és javaslatot tesz beis-

kolázásukra. Az intézetünkbe felvételt nyert épértelmű vak és alig látó gyermekek az általános iskolai tagozaton tanulnak. De beiskolázásra kerülnek azok a gyermekek is, akik látási fogyatékoságuk mellett értelmileg is különböző mértékben sérültek. A vak-debilis tanulók nevelése és oktatása a kisegítő iskolai tagozaton, a középsúlyos értelmi fogyatékosoké pedig 1982-től a foglalkoztató iskolai tagozaton történik. Bár az intézeti férőhelyek száma véges (eredetileg 255 fő) még sohasem fordult elő, hogy helyhiányra hivatkozva elutasították volna egyetlen gyermek felvételét is. A létszám általában 270—280 fő között ingadozik. Az általános iskola nevelőotthonnal egybekötött, a tanulók döntő többsége a nevelőotthonban lakik. Csupán a budapesti illetékességük képezik a naponta bejárók csoportját.

A Vakok Általános Iskolája — mint nevében is viseli — általános iskola. Tantervi anyaga — a megfelelő módosításokkal, valamint a továbbtanulás lehetőségeit nem csökkentő változtatásokkal — megegyezik az általános iskoláéval. Sajátossága viszont, hogy céljai között még nagyobb hangsúlyt, kiemelt szerepet kap az *alapozás*. Az iskola elsődleges céljának tekinti egységes, korszerű, továbbbepíthető alpműveltség nyújtását, a tanulók sokoldalú személyiségfejlesztése mellett politechnikai műveltségének megalapozását, azzal a céllal, hogy mind szélesebb körben készítse elő őket a vakoknak megfelelő munkák végzésére. A



széleskörű alapozás csökkenteni kívánja a vakság hátrányos következményeit és felkészíti fiataljainkat a társadalomba való mind tökéletesebb beilleszkedésre.

Hogyan lehet e célokat megvalósítani? Melyek azok a specifikumok az oktatásban és nevelésben, melyek lehetővé teszik, hogy neveltjeink a munkában, a magán- és közéletben helytálló, tevékeny felnőttekké válhassanak?

Elsősorban a meghosszabbított képzési idő, mely egy „átmeneti” évből és 1—8. osztályokból áll, és így kilenc évet foglal magába. A hosszabb tanulmányi idő az elsődlegesen tapintási és hallási benyomásokra épülő, időigényes ismeretszerzést kívánja szolgálni. A jó alapozás érdekében működik egy iskolára előkészítő tagozat is, óvodai csoportokkal és „előkészítő” osztállyal. Ezekre épülve valósul meg az általános iskolai művelődési anyag feldolgozása a következő ütemezésben: kezdő, alapozó szakasz: átmeneti, 1., 2. osztály. Átmeneti szakasz: 3., 4., 5. osztály. A befejező szakasz az életre való felkészítés feladatainak hatékony megvalósítása érdekében az általános iskola 7.—8. osztályos anyagát három évre nyújtva végzi el (6., 7., 8. osztály).

Az osztálylétszámok az általános iskolainál alacsonyabbak, 8—10 fő körül mozognak. Ez lehetővé teszi a tanulókkal való egyéni, differenciált foglalkozást.

Speciális oktatásunkban az egyes tantárgyak megemelt óraszámúak. Az alapozó sza-

kasz két osztályában egy-egy órával megemelkedik a magyar nyelv és irodalom tantárgy óraszám. Ennek jelentősége azért nagy, mert az e tárgyon belül elsajátításra kerülő pontírás és olvasás jó megalapozása teszi lehetővé a tananyag elvégzését, és ez lesz alapja a majdani továbbtanulásnak és a felnőttkori önképzésnek. Ugyancsak megemelt óraszám van a közismereti tárgyak egy részének a befejező szakaszban (magyar, orosz, matematika, földrajz). Itt, mint már említettem, az általános iskola 7.—8. osztályának anyaga három évre húzódik. Ugyancsak két évre megosztva kerül feldolgozásra a 8. osztályos történelem és biológia anyaga. A lassúbb haladási ütem következtében az óraszám nagyobb hányada jut törzsanyagra, mint az általános iskolában. A kiegészítő anyag megválasztásában, mennyiségi felhasználásában alkalmazkodni lehet az egyes tanulócsoportok sajátosságaihoz.

Ugyancsak a fenti célok megvalósítását segíti valamennyi osztályfokon az ún. korrekció. A korrekciós órák célja a lassúbb fejlődésűek, a különböző okok miatt elmaradtak felzárkóztatása.

Speciális tantárgy oktatásunkban a 8. osztályba belépő Braille rövidírás. Célja és feladata egyértelműen a továbbtanulás segítése. Rövidírással a tanulók jegyzeteiket gyorsabban, kisebb terjedelemben tudják elkészíteni, és nagyobb mennyiségű szöveget tudnak kevesebb munkával, rövidebb idő alatt elolvasni.

Az eddigi tárgyalat eljárások

— kisebb csoportlétszám, megemelt óraszámok, különleges tantárgyak — tulajdonképpen az alapozás minél hatékonyabbá tételét szolgálják és csak ezen keresztül készítenek elő a pályaválasztásra. A továbbiakban olyan tantárgyakról szeretnék szólni, melyek közvetlenül segítik a majdani munkábaállást.

Ilyen tantárgy a technika. Jelentőségéből adódik az ált. iskolainál lényegesen magasabb óraszám. A képzés tartalma rendkívül széleskörű. Célul tűzi ki jártasságok kialakítását az alapvető manuális tevékenységek körében, fejleszteni kívánja a tanulók tapintó- és formaérzékét, valamint a finommozgások terén sérült mozgáskészséget. Előkészít az önálló életvitelre a háztartási tevékenységek megismertetésével, és a tanulóink számára alkalmas munkatevékenység alaplemeinek elsajátításával. A tanítás anyagában magas órásszámmal szerepel 5. osztálytól a kosárfonás, majd 7. osztálytól a kefekötés, melyek már közvetlenül előkészítik a munkábaállást. Ugyancsak a tárgyhöz kapcsolódnak a szervezett üzemlátogatások pl. a Fővárosi Kefe- és Seprűgyártó Vállalatnál, ahol üzemi körülmények között tekinthetik meg tanulóink a munkafolyamatokat és személyes találkozások során kaphatnak képet az itt dolgozók életkörülményeiről.

Az 5. osztályban lép be egy jelentős tantárgy, a síkgépírás, melyet 3 éven keresztül heti 2 órában tanulnak növendékeink. A gépírás a látókkal való kapcsolatteremtés fontos



eszköze, önálló életvitelük segítője lesz, mivel lehetővé teszi a mindennapi életben adódó írásbeli ügyintézés önálló elvégzését. A tantárgy keretein belül megismerkednek a síkírás szabályaival, megtanulják a hivatalos beadványok legfontosabb formai kívánalmait. Továbbtanulás esetén nagy segítséget jelent az írásbeli munkák gépírással történő elvégzése, mert megkönnyíti a látó tanár ellenőrző munkáját. Előnyt jelenthet a gépírás ismerete a majdani pályaválasztásnál is. Az intézetünkben dolgozó vak tanárok példája, akik óravázlatokat, tanmeneteiket gépírással, önállóan készítik, egyértelműen ennek hasznosságát bizonyítja.

A vakság hátrányos következményei közé tartozik tanulóink beszűkült mozgás és tájékozódási tere. Ezért van különös jelentősége a testnevelés tantárgynak. Megemelt óraszám is aláhúzza fontosságát. Az általános testi fejlesztés mellett korrigálni kell a hibás mozgásbeidegzéseket, tartási, járási hibákat, mert ez a később jelentkező mozgásszervi bántalmak megelőzését is szolgálja. A mozgásfejlesztés mellett nem kevésbé jelentős a testnevelés szerepe a tágabb környezet megismerésében. A „tájékozódás hosszú fehér bottal” 6. osztálytól bevezetett gyakorlatai már kifejezetten ezt a célt szolgálják. Ha megtanítjuk tanulóinkat tájékozódni és közlekedni, nemcsak nagyobb mozgásteret biztosítunk számukra, de már önálló életvitelüket készítjük elő, sőt pályaalkalmasságukat is nagymértékben növeljük. Feladata még a testne-

velésnek, hogy olyan sportágakkal ismertesse meg vak tanulóinkat, amelyeket felnőtt korban is folytathatnak pl.: úszás, könnyű atlétika, Rollball.

Külön kell szólnom a zeneiskolai tagozatról és az itt folyó munkáról. A zenei tárgyak sora az átmeneti osztályba belépő szolfézs tantárggyal indul és erre alapozva folytatódik 1. osztályban a zongora, majd 3. osztálytól a hegedű tanításával. 5. osztályban már lehetőség nyílik választásra fuvola, klarinét, — továbbá a fakultative tanítandó gitár-, és harmonikaszekciók között, melyek mind a zenei műveltség emelését szolgálják. A szolfézs és zongora tanítása nemcsak értő zenehallgatókká teszi tanulóinkat, de a kiemelkedő képességek számára jól megalapozott szakmai előképzést is nyújt, és ezzel megnyitja az utat a zenei szakközépiskolák, vagy egészen kiválóak esetében a művészpályák felé.

A zenei tagozat pályaválasztás szempontjából talán fontosabb tárgya a hatodik osztálytól belépő zongorahangolás. A zongorahangolás oktatásának célja a munkára nevelés, de ezen belül szakmai előkészítő jellege is van. Azok a tanulók, akik szakmailag fejleszthetők, emberi és erkölcsi magatartásuk nem kifogásolható, 8. osztályban sikeres vizsgával felvételt nyerhetnek a kétéves szakipari tanfolyamra. Itt zongorahangolásból teljes szakmai kiképzésben részesülnek és egy tipikusan vakszakma birtokosai lehetnek.

A pályaválasztást előkészítő

munka eddigi vizsgálatánál sok tantárgyra nem került sor. A korlátozott időtartam menti, hogy nem említettem olyan tárgyakat, mint kémia, fizika, bár ezek szerepe az alapozásban és a továbbtanulás előkészítésében nem kevésbé jelentős. Érdemtelenül kevés szó esett a matematikáról, pedig ez a tárgy egymagában is elrettentheti a továbbtanulástól a különben tehetséges fiatalokat, ha matematikai alapjaik gyengék. Matematika oktatásunk az utóbbi tíz év folyamán teljesen megújult. A korábbi, rendkívül nehézkes, az arab számok tapintásos felismerésén alapuló tanítás helyét egy, a vakok oktatásában csodálatosan használható eszköz foglalta el, az ún. abakusz számoló tábla, mely tanulóink számológépe, és a továbbtanulók segítőtje lett. A matematika tanítása a tantárgyi órákon kívül szakkörökön, „gimnáziumi felkészítő” tanfolyamon is folyik. Jelentősége nemcsak a középiskolai tanulás előkészítésében van, hanem abban, hogy a technikai eszközök fejlődésével a számítógépes programozás, — vakok számára adaptált kiegészítésű készülékkel — már megoldható és eddig elérhetetlen pályák felé nyithatja meg az utat. Ugyancsak érdemtelenül kevés szó esett a nyelvek tanulásáról, melyek — az orosz tantárgyi órákon kívül — szintén szakkörökön, és a nevelőotthon klubjellegű foglalkozásain folynak (orosz, angol, eszperantó). A nyelvek tanulása, kiegészítve a legújabban bevezetett OPTACON tanfolyammal az értelmiségi pályák egész



sorát hozhatja elérhető közelbe. Az OPTACON a sikírást átalakító, tapinthatóvá tevő készülék és mint ilyen rendkívül alkalmas arra, hogy megfelelő gyakorlás után, a bővebb információszerzést biztosítsa. (Egy-egy tanfolyam 50 órát vesz igénybe.) A jövő tanévtől bevezetésre kerülő fakultatív óráknál az egyik választási lehetőség éppen az *OPTACON*-nal történő olvasás megtanulása lehet. A technikai eszközök fejlesztése tehát remélhetőleg a vakok hagyományos pályáinak sorát is bővíteni fogja.

Az előkészítő munkát eddig az oktatás oldaláról vizsgáltuk. Most engedjenek meg pár szót a nevelési kérdésekről és a nevelőotthon szerepéről a felkészítésben.

Az a tény, hogy tanulóink döntő többsége a nevelőotthonban lakik, lehetővé teszi, hogy már az alapozó szakasztól meginduljon egy olyan nevelési folyamat, mely rendkívüli jelentőséggel bír a munkára nevelés, pályaválasztás szempontjából. Az önkiszolgálás minél magasabb fokra fejlesztésére gondolok. Az otthoni környezet ugyanis sok esetben aggódságból, rosszul értelmezett szeretetből túlságosan féltő gonddal veszi körül, teljesen kiszolgálja látássérült gyermekét, így elveszi annak kezdeményező készségét, letöri önállósági törekvéseit. Az iskolában és a nevelőotthonban egészen kicsi kortól tudatos pedagógiai módszerekkel nevelik a gyermeket arra, hogy önállóan öltözzön, étkezzen, tisztálkodjon, személyes holmijait tanulja meg rendben tartani. A rendre szok-

tatás tanulóink nevelésében egészen más hangsúlyt kap, mint a látó iskolákban. A vak és aliglátó felnőtt számára létkérdés, hogy személyes tárgyait megtalálja, háztartásában eligazodjon, ne töltsse keresgé-léssel ideje nagy részét. Ezt kisgyermekkortól következetesen kell tanítani. Ha a kilépés előtt álló tanuló már tudatosan ügyel arra, hogy környezete rendezett, külseje ápoltságban legyen, ez már társadalmi beilleszkedésének első lépése.

A nevelőotthonról szólva el kell még mondanom, hogy a tanulók szabadidejének hasznos kitöltésére az idei tanévtől klubjellegű foglalkozásokat hoztak létre. Ezek témáik szerint igen sokfélék: így színjáték, sport, testkultúra, hallásfejlesztés, sakk, ügyes kezek, látásnevelés, formázás, domború rajz, kézimunka, mese-báb, rádió amatőr, angol, gyékényfonás. A foglalkozások — melyeken mintegy 120 gyermek vesz rendszeresen részt — mind a tanulók személyiségfejlesztését, felzárkóztatását és tehetséggondozását szolgálják és így végső soron szerves részei a pályaválasztást előkészítő munkának.

Néhány szót az osztályfőnöki órákról. Az osztályfőnöki munka mindig a nevelés egyik legfontosabb területe volt. Intézetünkben — a bentlakásos jellegből, valamint a növendékeink helyzetéből adódóan — az osztályfőnöki óra jelentősége még nagyobb, mint az általános iskolában. Összefoghatja ugyanis mindazokat a társadalmi beilleszkedéssel kap-

csolatos tudnivalókat, magatartásformákat, társadalmi szerepeket, amelyek a későbbiekben megalapozhatják a vak egyén és a látó társadalom egymáshoz való helyes viszonyát. Tantervi anyagának négy nagy témaköre közül különösen kettő az, amely az önálló életvitel előkészítését és a pályaválasztást szolgálja, a „Tanulás és munka”, valamint az „Egészséges, kultúrált életmód”. E témakörökön belül már az alapozó években lehetőség nyílik a pályairányítás megkezdésére, az önismeretre nevelésre, a szóbajóhető szakmák elemi szinten történő megismerésére. Még nagyobb hangsúlyt kapnak e témák a befejező szakaszban. Itt már a szülők bevonásával, közös megbeszélések sorozatán keresztül, üzemlátogatások és kilépett növendékek beszámolóinak meghallgatása után érlelődik a végső döntés, mely nyolcadik osztályban a jelentkezési lapok elküldésében realizálódik. A pályaválasztó tanuló és szüleinek döntését segíti még a Május 1. út 21-ben dolgozó „Látássérülteket vizsgáló csoport” munkatársai, akik pszichológiai, orvosi és egyéb szempontú vizsgálat után adnak tanácsot.

De hát hová is kerülhet egy látássérült fiatal? Úgy érzem, beszámolóim éppen olyan arányeltolódást hordoz, mint a valóság. Mindeddig ugyanis hosszan beszéltem személyiségfejlésről, alapozásról, felkészítésről, de sajnos rövidebb lesz mondanivalóm, amikor a pályaválasztás lehetőségeiről szólok. Hasonló ez az intézetünk-ből kilépő fiatal helyzetéhez,



aki hosszú évek munkájával megszerzett, továbbfejleszthető tudásával, kialakult készségeivel, kifejlesztett képességeivel jelenleg mindössze a következő lehetőségek közül választhat: a már említett zongorahangolói szakma, telefonalközpontkezelés, gyögymasszóri tanfolyam, elhelyezkedés a Föv. Kefe- és Seprúgyártó Vállalatnál és végül gimnáziumi továbbtanulás. Az is igaz, hogy ez utóbbi a kiválóak előtt megnyitja az értelmiségi pályák felé vezető utat, és közismert, hogy nemrégén kilépett növendékeink közül is többen milyen rendkívüli eredményeket értek el, sikeresen végezve tanulmányukat felsőfokú intézményekben. A nem ilyen kiváló képességgel vagy szorgalommal rendelkezők számára azonban a 4 év csak haladékot jelent az újabb döntésig, amikor ismét az előbb felsoroltak közül kell választaniuk. Álljanak itt az adatok. Intézetünkben a jelen tanévben kilép 25 növendék. A kísérő tagozatról heten, ők valamennyien a Föv. Kefe- és Seprúgyártó Vállalat különböző részlegeiben fognak elhelyezkedni. Az általános iskolai tagozatról kilépő 18 tanuló közül 15 gimnáziumban folytatja tanulmányait, egy aliglátót szülei otthon kívánnak elhelyezni, egy tanulónk készül hangolói pályára, egy kiemelkedő képességű tanulónkat pedig felvették a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola zongora és orgona szakára. Ezek a tények az elmondottakat támasztják alá.

Tudom, hogy a pályalehetőségek korlátozott volta mind-

annyiunk közös gondja. Azt is tudom, hogy még egyetlen kilépő növendék sem maradt munkalehetőség és megélhetés nélkül. Mégis úgy érzem, hogy a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének felelős vezetői jelenlétében a pályaválasztással kapcsolatos gondok felvetése már az előrelépés lehetőségét rejti magában.

Pár nap múlva fejeződik be intézetünkben a vakok intézményes oktatásának kezdetétől eltelt 161. tanév. Bár ez nem kerek évforduló, mégis jó alkalom a múltba tekintésre és a jövő feladatainak számbavételére. Ehhez a számbavételhez szerettem volna néhány gondolattal hozzájárulni. Köszönöm figyelmüket!

Jelentés

A GYENGÉNLTÁK PROBLÉMÁIRÓL TARTOTT NEMZETKÖZI KONFERENCIÁRÓL

1986. május 12—16. között résztvettünk a hollandiai Lunterenben a gyengénlátók problémáiról rendezett nemzetközi konferencián.

Az Európai Vakok Szövetsége (EBU) és a Holland Vakok és Gyengénlátók Szövetsége (VNBW) szervezésében zajló nemzetközi tanácskozásra Hollandiából 152 küldött, 20 külföldi országból pedig 85 küldött érkezett. Hazánkat e sorok írói képviselték.

A nemzetközi találkozó színhelye az erdős környezetben levő „De Blije Werelt” konferenciaközpont volt. A vendéglátó ország szervezőbizottsága messzemenő figyelmességgel gondoskodott a résztvevők bő séges ellátásáról, biztosítva a zavartalan munka minden feltételét.

A 4 napig tartó konferenciát a küldöttek magasszintű, felelősséggel áthatott, igen sok időt és fáradságot igénylő tanácskozása jellemezte.

A megérkezés után a küldöttek kétágyas, összkomfortos szobákban történő elhelyezésé-

re és a részletes programnak, valamint a résztvevők névsorának kiosztására került sor.

Vacsora után 19 órakor Dr. R. F. M. Lubbers úr, Hollandia miniszterelnöke nyitotta meg a tanácskozást. Beszédében hangsúlyozta e nemzetközi konferencia jelentőségét és a résztvevő delegátusoknak sikeres munkát kívánt. A miniszterelnöki megnyitót dr. Th. Walraven úr bevezető előadása követte, amelynek címe „A látásképeség vizuális korlátai” volt. E bevezetőjében dr. Walraven azt fejtegette, milyen jellegű is lehet a látássérülés és hogyan tud problémáival a látássérült megküzdeni.

Május 13-án, kedden 9 órakor hallgattuk meg dr. Francis Fortuin asszony és dr. Bill Wouters úr vitaindító előadásait, melyek a következő témákban hangzottak el: „A látássérültek pszicho-szociális problémái”, valamint „Néhány speciális marginális helyzet a látássérültek vonatkozásában”. A plenáris üléseken elhangzó előadásokat minden alkalom-



ma! szinkrontolmácsok fordították holland, angol, francia és német nyelvre. Az ülés elnöke, dr. Walraven úr tájékoztatta a delegációkat, minden témában azért hangzik el két előadás, hogy lehetőséget nyújtsanak a különböző aspektusokból felvetett kérdések összehasonlításához.

Az előadások megvitatására külön termekben 6 vitacsoportban került sor. 2 angol, 2 francia és 2 német nyelvű vitacsoportot alakítottak ki. A magyar küldöttek a Cattani professzor úr vezette hatos csoportban tevékenykedtek. A témánként elhangzó két előadást minden alkalommal 1 óra 10 perces vita követte.

Délután újabb két előadás hangzott el a „Látássérültek jövőbeni kilátásai” témakörből. A két előadó az NSZK-beli Erwin Denninghaus és a dán Janna Hansen volt. Az előadók kiemelték, rengeteg feladat vár még ránk, hogy a gyengénlátókat megkülönböztessék a vakoktól. A vitában javaslatként hangzott el, hogy a fehér bot, illetve eltérő (pl. csikozott) fehér bot mellett más megkülönböztető jelzést is találjanak ki a gyengénlátók részére.

19 órakor az angol Robert Greenhalg „A gyengénlátók társadalmi, szociális helyzete”, az NDK-beli Arndt Thiele pedig „A gyengénlátók érdekképviseletéről a vakok szervezetein belül és kívül” című témában adott elő. A vita során az kristályosodott ki, hogy az integráció lehetőségeit sikeresebben kell a jövőben hasznosítani. Megállapítást nyert az is, hogy a gyengénlátók érdekképvisele-

tét a vakok szervezeteiben, de a vakoktól elkülönülten kell érvényesíteni.

Május 14-én, szerdán a plenáris ülés elnöki tisztét Stolpher úr, az NSZK-ban működő Vakok Szövetségének elnöke és az EBU elnökségi tagja látta el. 9 órakor a holland Jaap Witvliet és a francia Francois Corneille tartott előadást a gyengénlátók oktatásának és szakképzésének lehetőségeiről. Egyre inkább terjed az a feltevés, hogy a gyengénlátókat normál iskolákban kell oktatni, természetesen az állapotukból adódó speciális segítségnyújtás mellett. A munkalehetőségek terén sokkal nagyobb a kereslet, mint a kínálat, ezért elengedhetetlenül szükséges az integrációhoz és a sikeres elhelyezkedéshez a megfelelő segédeszközök rendelkezésre bocsátása. A gyengénlátóktól is el kell azonban várni a maximális teljesítményt, természetesen állapotukhoz mérten.

Ebéd után került sor a vendéglátók által szervezett szakmai kirándulásra. Három lehetőség közül lehetett választani: 1. A „Sonnaherdt Alapítvány” Ermelóban, a célvállalat és a szakmai képzés megtekintése, 2. A vakok és gyengénlátók „Het Loo Erf” Rehabilitációs Központjának megtekintése Apeldoornban és 3. Egy új, hangos újságokat készítő üzem meglátogatása Grave-ben.

Mi a harmadik lehetőséget választottuk. Megérkezésükkor az odalátogató küldötteket kávéval és süteménnyel vendégtelték meg. Rövid történeti ismertetés után megtekintettük az üzemet: a földszinten 4 stú-

dió, a csomagoló-postázó és a raktár található; az emeleten van a másolóterem, ahol 10 gépen folyik a sokszorosítás kazettára és szalagra is, valamint az irodák és a büfé. Ebben az üzemben folyóiratokat olvasnak fel, amelyeket 90 országba kölcsönöznek. Az intézménynek 40 fő- és részfoglalkozású dolgozója van, közülük 5 volt látássérült, majd autóbusszal visszatértünk a kongresszusi központba.

Vacsora után a Segédeszközkiállítást tekintettük meg. Különösen megragadták figyelmünket a különböző olvasókamerák és a Braille-kijelzésű, beszélő számítógépek. Csillagászati áruk miatt azonban belátható időn belül hazánkban elterjedésük, sajnos, nem várható!

Május 15-én, csütörtökön 9 órakor került sor előadásunkra a norvég Else Momrak-Haugann asszonnyal közös témában, amely „Kapcsolatok a gyengénlátók és a szemorvosok között” címmel hangzott el. Ezen a napon a plenáris ülések elnöki tisztét dr. Rodolfo Cattani professzor úr, az Olasz Vakok Szövetségének főtitkára töltötte be.

Előadásunkat német nyelven tartottuk, időtartama 30 perc volt. Előadásunk sikere észrevehetően növelte népszerűségünket, sokan kerestek meg ugyanis bennünket további információkért. A vitában elengedhetetlen követelményként fogalmazódott meg az, hogy az orvosok már osztothallgató korukban ismerkedjenek meg a látássérültek pszichológiai, társadalmi és szociális problé-



máival, akkor ugyanis nem lesz akadálya annak, hogy maradéktalanul megértsék pácienseiket.

14 órakor „A gyengénlátók segédeszközei” címmel a svéd Krister Inde és a svájci F. Buser tartott érdekes előadást.

18 órakor kezdődött a záróülés, ahol Stolpher úr értékelte az elhangzott előadásokat, köszönetet mondott a vendéglátóknak a kitűnő szervezésért,

a kényelmes elhelyezésért és a jó ellátásáért. Itt adták át az előadóknak az ajándéksomagokat is. A záróülést az ünnepélyes keretek között megtartott búcsúvacsora követte.

Május 16-án, pénteken utaztunk haza Magyarországra.

Bízunk abban, hogy a kongresszuson történt részvételünk javára válik a magyar vakügynek.

Nyúl Krisztina
előadó

Nyúl Győző
főelőadó

kolát és egy főiskolát foglal magába.

Az első napon Werner Klonz igazgató mutatta be a 10 osztályos általános iskolát és az ehhez tartozó vakügyi segédeszközöket kiállító múzeumot. Ugyancsak megtekintettük a vak és egyéb egészségkárosodásban szenvedő debil gyermekek részére fenntartott bölcsőde és óvoda intézményét. Klonz elvtárs elmondta, hogy az intézménybe a beutalás egy orvosbizottság javaslata alapján történik. A vak gyermekek szüleinek nem kell gondozási díjat fizetniük, mert ezt az állam magára vállalja. Ha gyermeküket látogatják, vagy hazaviszik, az utazás szintén díjtalan.

Már a 10 osztályos oktatás keretében néhány hagyományos vak szakmát is elsajátíthatnak a tanulók, ezen kívül például rugók készítését, csavarnyomó présgép kiszolgálását végzik bér munkában a Trabant cégnek.

Az általános iskola befejezésekor a pedagógusok már pontosan felmérik, hogy ki mire alkalmas, tehát tudják milyen szakmákra irányítsák tanulóikat. A speciális vak szakmákban dolgozók általában az intézet területén maradnak. Ezeket a szakmákat olvasóink ismerik, ezért csak a titkárnőképzést emelném ki, mint érdekességet, mivel ez nálunk nem gyakorlat. Az intézet területén találkoztunk teljesen vak titkárnővel is.

Az első nap délutánján a tanulók egy csoportja bemutatta városuk történelmi emlékeit és egyéb fontos középületeit. A

Tanulmányúton Karl-Marx-Stadtban

1985-ben meghívást kapott gyógymasször szakcsoportunk egy NDK-beli tapasztalatcsere-látogatásra. Az időpontok egyeztetése után május 25-én indult négytagú csoportunk Karl-Marx-Stadtba. Az alábbi személyek vettek részt a tanulmányúton: Dr. Genti György adjunktus, a gyógymasször-tanfolyam szakmai vezetője, aki egyben a tolmács szerepét is vállalta; Auervek Imréné, Erhart József a tanfolyam gyakorlati oktatói és sorok írója, a Gyógymasször című folyóirat egyik szerkesztője.

A Hungária Expresszsel indultunk vasárnap reggel a Nyugati pályaudvarról. 20 óra 30 perckor érkeztünk meg Karl-Marx-Stadtba, ahol már vártak bennünket. Az már nem rajtunk múlt, hogy majdnem egy óra kellett ahhoz, mire sikerült egy taxit szerezni. Azt tapasztaltuk, hogy ott nem az utas, hanem a taxis mondja meg, hogy merre kíván menni. Valamivel 10 óra előtt érkeztünk szálláshelyünkre. Az

épületben ügyeletet tartó Gil elvtárs megmutatta szobánkat és az ebédlőt, ahol ott-tartózkodásunk ideje alatt étkezünk. Amikor elfogyasztottuk jól megérdemelt vacsoránkat a fárasztó utazás után, mindenki sietett lepihenni, mivel az intézet vezetősége másnap kora reggel várt bennünket.

Reggel 9 órakor, a bemutatkozás után került sor az érdeemi megbeszélésre, amikor is közösen megterveztük a következő napok szakmai programját. Állandó tartózkodási helyünk ez az 1905-ben épített és most már 49 épületet magába foglaló rehabilitációs központ volt, melynek igazgatója a látogatásunk ideje alatt külföldön tartózkodott.

A centrumban az oktatás két ágazatra oszlik. Az egyikbe beletartozik az általános iskolai oktatás, valamint a különböző speciális vak szakmák elsajátítása az elemi rehabilitáció keretében.

A másik, ami bennünket különösen érdekelt, az egészségügyi oktatás, mely egy szakis-



következő napokat a gyógymasszörképzés megismerésére, illetve az egészségügyi oktatási intézmény megtekintésére fordítottuk. A gyógymasször szakiskolára felvételi vizsga sikeres letétele után, pszichológiai-orthopediai szakvélemény alapján kerülnek be a hallgatók. Csak olyan személyeket vesznek fel, akiknek már előzetesen szerződéssel biztosított munkahelyük van, ahol a szakiskola sikeres elvégzése után alkalmazzák őket. Nálunk a szakiskola kétéves, melyből természetesen adódik, hogy a gyakorlati idő is hosszabb. A nálunk oktatott tárgyakat ők még politikai oktatással, elsősegélynyújtás, úszás tanításával is kiegészítik. Amit külön ki szeretnék emelni, a képzés során a hallgatóknak mozgáskoordinációs gyakorlatokat is kell végezniük, ez teheti biztonságossá és szakszerűvé a betegek közötti mozgásukat. A tanulókat két csoportba osztják, az egyik az elméleti, a másik a gyakorlati csoport, és havonta váltják egymást. Az első évben, akárcsak itthon, a résztvevők egymáson gyakorolva sajátítják el az alapfogásokat. A hallgatók először a második évben találkoznak betegekkel, mivel a városban — ugyanúgy mint nálunk — sokat kell várni a masszázusra, ezért a betegek egy részét kezelésre a Gyógymasször Szakiskola hallgatóihoz irányítják az orvosok. A kezelések a Rehabilitációs Központ külön épületében szigorú felügyelet mellett történnek. Nagyon tetszett nekünk, úgy választották meg a tanulók számát, és az oktatás ob-

jektív feltételeit, hogy a gyakorlati foglalkozásoknál pl. minden kezelőpadhoz két tanuló tartozik, „paciens és masször”. Csoportunk tagjai figyelmesen járkáltak a tanulók között, sőt a két gyakorlati oktatónk kipróbálhatta, hogy tudnak masszírozni az első évek. Másnap kora reggel a két oktató egy speciális foglalkozáson vett részt, ahol a collum masszázst gyakorolták.

Ismételten hangsúlyozni szeretném, hogy komoly előnyt jelent az NDK-ban, hogy a gyógymasszörképzés (elmélet és gyakorlat) egy épületben folyik. Itt mindennek bőséges helye van, így pl. a tanuláshoz szükséges eszközök; „muszkl. mann”-nak (ez olyan bábú jellegű szemléltető eszköz, ahol az izmok eredése és tapadása jól kitapintható), és a „torzó”-nak (ez olyan eszköz, amelyen a belső szervek ki- és szétszedhetők). Olyan atlaszt is látunk, ahol a csontokat és ízületeket egy-egy oldalon külön-külön ábrázolták — természetesen kidomborítva. — Az atlasz mérete kb. olyan, mint egy Braille-könyvé, ennek nálunk is mindenki nagy hasznát venne. A szakiskola elméleti oktatásához még könyvet nem adtak ki nálunk, így az oktatáshoz szükséges anyagot az NDK-ban használt normál szakiskolák könyvéből ollózzák ki. (Itt jegyzem meg, hogy hazánkban a tankönyv előállítására jó ütemben halad. Komoly ígéretünk van, hogy a következő tanévben tanulóink már használhatják.)

Ugyancsak ebben a nagy épületben működik a három-

éves egészségügyi főiskola, amelynek szintén vakok és gyengénlátók a hallgatói. Ebben az oktatási formában képezik az ún. „fizikotherapeuta”-kat, akik magyar viszonylatban a gyógytornászoknak felelnek meg. Meg kell jegyezni, hogy ott a tanulók viszonylag jól látnak, csak néha végzi el teljesen vak ezt a tanfolyamot, ám ezeknek az elhelyezkedése, illetve munkavégzése az előítéletek miatt nehezebb.

Ez a képzés csak egyéni kezelés végzésére jogosít, csoportos tornát nem tarthatnak. A gyógymasszörök a kétéves szakiskola után elvégezhetik a főiskolát munka mellett, ez másfél évet vesz igénybe.

Megtudtuk, hogy nálunk sehol sincs borraivaló, illetve hálapénz, esetleg hosszú idő után apró figyelmességek jöhetnek szóba (kávét, virágot, bonbon). Azt mondják, hogy maszek általában a zöldséges és a pék.

A létesítményben a csecsemőkortól életük végéig lakhatnak, dolgozhatnak a beutaltak. Búcsúzaskor a beszélgetés során megtudtuk annak az üzemnek a címét, ahol a gyógymasszörképzésben használatos egészségügyi segédeszközöket gyártják. Amikor Drezdába értünk, a legfontosabb dolgunk volt felkeresni ezt az üzemet, hogy a segédeszközök beszerzésének módjáról tájékozódjunk. El is hoztunk egy prospektust, amelyből a VGYOSZ megrendelheti ezeket az oktatáshoz igen fontos eszközöket.

Sajnos a vakügyi segédeszközöket árusító bolt Drezdában akkor nem volt nyitva,



Őszülő hajú, magas férfi lép be a szövetség székházának előcsarnokába. Köszön!

Hangjáról rögtön fölismerem, Czeizel Endre, a közismert orvos-genetikus.

Kezet fogunk. Kölcsönösen bemutatkozunk egymásnak.

Körülnéz, és a nemrég felújított épületről kérdez. Én elmondom, hogy a házat Lechner Ödön építette, az Iparművészeti Múzeum és más budapesti középület tervezője.

Mire a gyógymasször-továbbképző tanfolyam hallgatói között az előadói asztalhoz érünk, az az érzésem támad, mintha már régen ismernénk egymást.

Ő rögtön közvetlen szavakkal üdvözli a hallgatókat. Miközérthetően válaszol a hallgatók kérdéseire, majd gondosan feljegyzi a válaszokat, amelyeket az ország minden tájáról érkezett gyógymasszörök adnak az általa feltett kérdésekre.

ezért az ott található eszközökből most semmi újat nem tudunk bemutatni. Itt hívom fel a kedves olvasók figyelmét arra, hogy jelenleg ez a bolt csak kedden és pénteken árusít.

A visszautazás már sokkal egyszerűbb volt, hiszen a repülőút Drezdától Budapestig mindössze egy óra. A tapasztalatokban gazdag útról május 29-én a késő esti órákban érkezünk haza.

Ezúton mondok köszönetet magam és társaim nevében szövetségünk vezetőségének, hogy lehetővé tette számunkra ezt a szakmai tapasztalatcserét.

Péger Adám

Beszélgetés

Czeizel Endrével

Egy pillanatnyi szünetet felhasználok arra, hogy megkérjem Czeizel főorvos urat, legyen szíves válaszoljon néhány kérdésemre. A beszélgetést szeretnénk a „Gyógymasször” című újság hangos mellékletében közölni.

Itt, most, rögtön? — kérdezi.

Igen. Itt, most, rögtön — válaszolom, és máris kigyullad a kis magnó, piros, felvételt jelző lámpája.

Az első kérdést — gondolom — sokan föltették Önnek a közelmúltban. Az utóbbi időben megemelkedett sugárzási szint ártalmas-e a génekre? Egyszerűbben szólva, megfertőztük-e a jövőt?

— Biztosan árt a géneknek — válaszolja —, de én azt remélem, hogy nem fertőztük meg a jövőt, mert szerencsére az ember és általában az élőlények szervezete — egy sok évmillió fejlődés eredményének köszönhetően — több biztonsági, védekezési rendszert alakított ki. Mire gondolok? Köztudott, hogy a sugárzás esetében nincs küszöbdózis, ha a genetikai ártalmakról van szó. Vagyis, hogy a legkisebb emelkedés is növelheti a genetikai változásokat, a mutációkat. Hogy most a csernobili atomreaktor-baleset után Mare bekapcsolom a magnót, már a genetikusok gondjaival, feladataival foglalkozik.

Az előadás rövidesen beszélgetéssé alakul át. Egyszerűen, gyarországon ötszöröse vagy

húszszorosára nőtt a háttérsugárzás, azt nehéz megmondani. Biztos, hogy nőtt. Ez kétségtelenül azt jelenti, hogy nőtt a genetikai kockázat. De az utódainkra nem fog veszélyt jelenteni, mert végül is — most hadd legyenek egy kicsit közönségesek — egy szeretkezés során egy férfi öt ml ondót bocsát ki. Egy ml ondófolyadékban hatvanmillió ondósejt van. Tehát, egy szeretkezés során — és most hadd fejezzem ki magam szépen — egy férfi háromszázmillió ondósejtet áldoz a szerelem oltárán. Pedig csak egyre van szükség. Ami hát azt mutatja, hogy nagyon pocskoljuk értékeinket — jegyzi meg mosolyogva.

Most komolyra fordítva a szót. Ha az ondósejtek tíz százaléka rossz, ha húsz százaléka rossz, ha harminc százaléka rossz, mivel az ivarsejtek között verseny folyik a megtermékenyítésért, ebben a versenyben féllábúak nem nyerhetnek. Tehát, mindig a legjobb ivarsejt termékenyíti meg a petét. Ezt azért merjük ilyen kategórikusan mondani, mert Hirosimában és Nagasakiban, ahol több tízezer ember szennvedett súlyos sugárbetegséget, és azóta húszezer gyermeket vizsgáltak meg, és a gyerekeikben semmifajta genetikai ártalom nem gyakoribb. Tehát, kialakul egy gyakoribb genetikai ártalom emiatt, de szerencsére ennek a következményeit a szervezetünkben élő védekezé-



si mechanizmusok ki tudják védeni.

— A második kérdésem az lenne: melyek azok a leggyakoribb szembetegségek, amelyeknél tanácsos genetikushoz fordulni? Gondolva arra, hogy a születendő gyermek nehogy örökölje a szülők szembetegségét.

Az előadó kissé elgondolkodott, majd így válaszolt:

— Megmondom őszintén, nem könnyű a kérdés. Más rendellenességeknél már sokszor megkérdezték, már korábban végig gondoltam — most rögtönözve válaszolok. Minden olyan esetben, amikor a szülőknél veleszületett szemrendellenesség van, akkor feltétlenül.

Azt hiszem, hogy úgy válaszolhatnánk egyszerűen, ha a családban bármilyen szembetegség előfordul, forduljanak a leendő szülők genetikushoz.

Van persze egy következő gond. Említettem, hogy voltam Erlangenben. Előzőleg megkérdezték engem, hogy a tizennégy magyarországi genetikai tanácsadó között van-e olyan, amelyik speciálisan látássérültekkel foglalkozik? Külföldön vannak ilyen speciális intézetek. Kiderült, hogy Magyarországon három olyan intézet van, ahol szemészeket is bevonnak a genetikai tanácsadásba. Az egyik mi vagyunk, a másik Debrecen, a harmadik Pécs. Tulajdonképpen jó lenne, ha az orvosok között egy ilyen irányú specializálódás kialakulna.

— Utolsó kérdésemre majdnem megadta főorvos úr a választ. Hová forduljon az a vak

házaspár, aki genetikai tanácsadásra tart igényt?

— Úgy érzem, nekünk a szövetséggel régi és jó kapcsolatunk van. Budapesten hét genetikai tanácsadó működik, de mi vagyunk legjobban specializálva a látásfogyatékkal kapcsolatos kérdésekre. Ez a genetikai tanácsadó a Vámos Ilona u. 3-ban, a XIV. kerületben, az Őrs vezér tér közelében dolgozik. Tanácsadás: hétfő du. 4—6, szerdán 9—12, péntek 10 és 12 óra között van. Mi előjegyzéssel dolgozunk, ér-

demes tehát telefonon időpontot kérni. De azért hadd mondjam el, hogyha valaki odajön, soha nem engedjük el tanácsadás nélkül.

Szinte még meg sem köszöntem a kérdéseimre adott válaszokat, máris folytatódott a félbeszakadt dialógus előadó és hallgatók között.

Itt szeretném felhívni a Tisztelt Olvasók figyelmét, hogy a gyógymasször-továbbképző tanfolyam teljes anyaga a hangoskönyvtárból kikölcsönözhető.

Auervek Imre

NŐK RÉSZÉRE

SERES GÁBORNÉ

Tanuljunk háztartást

MUNKAMEGOSZTÁS OTTHON
Nem „segíteni” kell

A családtagok között az egyes feladatokat tartósan érdemes megosztani. Adjunk egymásnak önálló munkaköröket, s ezt tartsuk meg akkor is, ha valamilyen közbejött ok miatt segítenei kell egymásnak. Ne törekedjünk arra, hogy a másikat helyettesítve nála jobban végezzük el a dolgot, és főleg ezt ne hozzuk tudomására. Mi nők, hajlamosak vagyunk erre, s ezzel gyakran felmentjük a férfiakat az egyébként sem túl nagy lelkesedéssel végzett munka alól. Ne támasszunk mindig maximális követelményeket, s akkor rá fogunk jönni, hogy a férfiak gondolkodásmódja nagyon jól gyümölcsözethető a háztartási munkában. Gyakran előfordul, hogy kita-

lálnak valamit, ami megkönnyíti, lerövidíti a munkafolyamatot. Tehát tanulhatunk tőlük!

Mi akadályozza?

A férfiaknál erősen függ a háztartási munka a társadalmi-gazdasági rétegtől: akiknek a háztartása gépekkel jobban fel van szerelve, azok többet dolgoznak otthon. Ha rangsoroljuk, a férfiaknál első helyre kerül a ház körüli munka, ezután a gyerekekkel való foglalkozás, s ezt követik az alapvető házimunkák: főzés, mosás stb. Valamennyi aktív kereső férfi többé-kevésbé ezt a rangsort követi.

A legtöbb fiatal házaspár lakásra gyűjt, a kiegészítő keresetet főleg a férj hozza, különösen, ha már gyerek is van. Ilyen helyzetben alig marad idő arra, hogy részt vegyen az

otthoni munkában is. Mászt nem lehet tenni, mint vigyázni, hogy ez a munkamegosztás ne rögzüljön örökre, és egy másik életszakaszban a körülményekhez igazodva változtatni lehessen rajta.

Ne érezzünk lelkiismeretfurdalást, ha ma nem ragyog minden, ha vasárnap nincs nagy trakta. Az örökös elégedetlenség és feszültség békétlenséget és pótcselekvéseket eredményez.

A takarítást száz nő közül hatvanhat még mindig maga végzi. A fiúk csak feleannyit takarítanak, mint a lányok, s ez az arány más munkákra is jellemző!

Vajon miért női feladat a mosás, amikor a háztartások 96 százalékában van mosógép? A gépek és a textíliák kezelését mindenki megtanulhatja, a használati útmutatókat nem a nők, hanem a „kedves vásárló” számára írják. A készség és a tapasztalat hiányára hivatkoznak a férfiak, s a nők gyakran meg sem kísérik bizonyítani ennek a feltételezésnek az alaptalanságát.

Főzés

A főzés változatlanul a nők dolga, alig minden tizedik családban főz a férfi, gyerek még ennél is ritkábban. A nőknek viszont egyre több időt kell a konyhában tölteniük. A főzési gyakoriság adatai nem adnak választ arra, hogy kényszerről, gazdasági megfontolásról vagy egyszerűen csak megszokásról van-e szó. Nálunk az a szokás, hogy délben meleg ételt eszünk. A közétkeztetés hiányai is az otthoni főzésre ösztönöznek — az iskolás gyerekek étkezését

gyakran csak otthon előre elkészített főtt étellel lehet kielégítően megoldani.

Reggel és este

A nap általában így kezdődik: a feleség felébreszti a gyereket, a férjet, kezükbe adja a tiszta fehérneműt és rohan reggelit készíteni, ebédet, vagy uzsonnát csomagolni. Ezután kezdi rendbehozni magát, s egy kicsit a lakást, a saját reggeli már rendszerint egy korty kihűlt kávé. Lehet ezek után csodálkozni, hogy a munkahelyekre beérkező nők többsége morcos, rossz hangulatban van? Goromba a vevőkkel, az ügyfelekkel, és mire elkezdhetette a munkát, éhes. Ezért látjuk a hivatalban dolgozó nőket állandóan enni.

Az angol munkások is reggel hatkor kezdik a munkát, s otthonról korán el kell indulniuk. Mégsem mennek el kiadós reggeli nélkül, mert azt már gyerekkoruk óta megszokták. Az apa készíti el a teát, megfőzi a zabpelyhet, a tojást, megsüti a szalonnát, és mindenkinek kitálalja. Ezalatt a feleségnek van elég ideje a gyerek ellenőrzésére, saját magára. Miért ne tanuljunk egy olyan gyakorlatból, mely már igazolta helyes voltát? Mindannyiunknak van hasonló tapasztalata: mikor üdülőben vagyunk, természetesen vesszük a kiadós, nyugodt reggelit.

Az esti közös étkezést nem szabad kihagyni a család életéből, ez az egyetlen időpont, amikor hosszasan együtt lehet a család. A főzéssel viszont ne menjen el túl sok idő. Ha a férfiak vagy a gyerekek főznek, vagy bármilyen mást csinál-

nak, ami „női” feladatnak van elkönnyelve, legyünk türelmesek és bátorítsuk őket. Ne fukarkodjunk az elismeréssel!

Ki mit tud

A gyakorlatban jól bevált a heti főzőnap — ebben az egész család részt vehet. Nagyjából előre eltervezzük az étrendet. Ehhez igazítjuk a vásárlást. Előre elkészíthetünk olyan alapételeket, melyeket később változatosan felhasználhatunk. Ha elég nagy a mélyhűtőnk, akkor különösen jól gazdálkodhatunk. Üljön le együtt a család, s valaki papírral, ceruzával — mint a vendéglőben — felveszi a rendelést, mi legyen vacsorára a következő napokon. Persze egy nap csak egyetlen kívánság teljesülhet. A gyerekek nagyon élvezik ezt a játékot, s ezért komoly feladatot is vállalnak. Így mindenki tudja, mit fog kapni, s a válogatós családtagoknál is jó ez a módszer a viták elkerülésére.

Természetes, hogy nem feltétlenül általános recept alapján, hanem hajlamaink és körülményeink szerint alakul a munkamegosztás. A férfi főz és a nő az ezermester — vagy fordítva! Mindenképpen érdemes arra törekedni, hogy a családból valaki értsen a barkácsoláshoz, kisebb hibák javításához. Könyvekből sokminden megtanulható.

Az is elképzelhető, hogy aki inkább a ház körüli munkákhoz érez tehetséget, az mentesülhet más tennivalók alól. A munkamegosztásnak végül is az a célja, hogy a családi élet harmóniáját segítse.

(a *Nők Lapja* 1985/42. számából, a cikk írója dr. Hoffmann Istvánné)



NÉMETH TAMÁS

Felhívás zenei játéokra

Szövetségünk Zenei Szakosztálya zenei fejtörő játékot rendez. A játékban részt vehet szövetségünk minden tagja a zenetanárok kivételével. A rendezvényt 1986. december 13-án, szombaton délelőtt tíz órakor tartjuk budapesti székházunk nagy előadótermében.

A négyfordulós egyéni játék külön felkészülést nem igényel, azonban zenei jártasságot kíván. Az egyes fordulók kérdései: 1. Milyen hangszer, vagy hangszercsoport hallható? 2. Milyen stílusú zenét hallott? (Reneszansz, barokk, klasszikus stb.) 3. Ki a megszólaló mű szerzője? 4. A zenemű címe és szerzője?

A játékban összesen hatvan zenei részlet hangzik fel. Ezért hatvan jelentkező játszhat. Közülük tizenöt főjátékos és negyvenöt póttjátékos sorsolhatja ki magát egy „beszélő komputer” segítségével. Minden jó válasz pénzjutalmat ér. Az első fordulóban ötven forint a nyerelemény, a további fordulóiban újabb ötven forint plusz jön hozzá. Így a negyedik forduló megfejtése már kétszáz forintot ér. Aki mindig helyes választ ad, az ötszáz forintot nyer. Ha a főjátékos nem tud válaszolni,

úgy a számsornak megfelelően a póttjátékos válaszol, és ilyenkor a pénzjutalom is őt illeti. Gondolkodási idő csak zenehallgatás közben van.

A rendezőség reméli, hogy jó szórakozást és sok szép zeneélményt hoz majd ez az újszerű játék. A rendezvény nyilvános lesz, szívesen látjuk az érdeklődőket, akik a jövőben játékosok is lehetnek. A játszani kívánók jelentkezzenek a szakosztály titkáránál írásban vagy telefonon. Cím: Kirner Gusztáv, ÉDOSZ, Budapest, Gorkij-fasor 44. Irányítószám: 1068 — Telefon munkaidőben: 225-880.

A megadott cím titkárunk munkahelye, ahol 1986. október 20. és december 12. között lehet jelentkezni. A játékosokat a beérkezett jelentkezés alapján sorszámmal látjuk el és visszaigazoljuk. Hetven zenekarát jelentkezését tudjuk csak elfogadni.

Kérjük kedves olvasóinkat, hogy e játékról szíveskedjenek tájékoztatni gyengénlátó tagtársainkat is. Előre is köszönjük kedves fáradozásukat és valamennyiüket szeretettel várjuk eme újszerű zenei játékkunkra!

A KÜLFÖLDI SAJTÓ
HASÁBJAIRÓL

V. GRIDASZOV

Alkotó műhely

Az Összoroszországi Vakok Szövetsége brjanszki szervezétének klincovói oktató-termelő vállalatánál működő kórusunk valódi alkotó műhely, amely immár 35 éve működik. Cserélődtek a résztvevők, a vezetők, változott a repertoár, a kórus azonban tovább élt. Hosszú fennállása köszönhető az embereknek, akik beleszerettek a népdalba. Az időséssel együtt énekelnek a fiatalok is.

A kórusnak szép hagyományai vannak: a klubszervezők minden évben tematikus esteket rendeznek „Együtt a dallal”, „A dal segít építeni és élni”, „Munkával és dallal dicsőítjük hazánkat” jelszavak alatt. Itt mutatkozik meg a kórustagok munkájának eredménye, kovácsolódnak a jövő tervei, kapnak bátorítást a legjobbak.

A műhelyek között folyó szocialista munkaverseny feltevélei között ilyen pont is van: részvétel a vállalat társadalmi életében. Ezért a verseny eredményeinek értékelésekor a kórus foglalkozásainak való részvétel is megítélés tárgya és magára vonja a műhelyvezetők figyelmét. Az öntevékenység fejlesztésének kérdéseit is beveszik a vállalat szociális-gazdasági fejlesztésének ötéves tervébe, a kollektív szerződésbe, az ideológiai nevelőmunka éves komplex tervébe. Az öntevékeny művé-



szek részére speciális kirándulásokat szerveznek, elsősorban jegyeket adnak közös hangverseny- és színházlátogatásokra, beutalót biztosítanak hétvégi házakba, üdülőkbe.

Folyamatosan tökéletesedik a kórus művészete, bővül repertoárja. Nem is lehet másképp, hiszen az együttes rendszeresen, meghatározott napokon és órákban próbál. A termelési értekezleteken már fel sem merül a kérdés: „A résztvevőket miért sorolták a „nem-énekkari” műszakba?”. Igen, a vállalatnál létezik egy úgynevezett „énekkari műszak” — minden énekes egy időben dolgozik.

Mint bármely munkafolyamatnál, az énekesek igazi alkotó tevékenységénél is szükség van a nagyfokú szervezethez. Ez érvényesül a próbákon: hagyományos énekstílus, új művek betanulása, a dalok állandó feldolgozása, amelyek a repertoárhoz tartoznak. Erre a célra a kórus vezetője, A. Kosman technikai segédeszközöket is alkalmaz — magnetofonokat és videomagnókat. Nagymértékben hozzájárulnak a sikerhez tevékeny, alkotó kapcsolatai a tagokkal.

A kórus adja az egész művészi öntevékenység alapját. Öt évvel ezelőtt alakult meg mellette az orosz népi hangszerek együttese, amelyet kísérő zenekarként alkalmaztak. Ez ma már önálló népi zenekar. 1982-ben alakult meg a harmónikaegyüttes. Mindkettőjüknek saját koncertprogramja, saját szólístái vannak. A kórus „származékai” a férfié és a női kar, a népművészeti

csoport, és egészen frissen alakult meg a „Klincsanocska” női énekegyüttes. Az énekkar szólístákat is nevel. Gazdag tapasztalatokat gyűjtött nálunk a szólóénekléssel foglalkozó szakkör. A népművészethez való ragaszkodás vezetett minket arra a gondolatra, hogy szakkört hozunk létre az orosz fűvös hangszerek tanulmányozására. Érdekes a választott repertoár is. Egyébként már az évad kezdetén kialakul, amely szeptemberben indul és májusban zárul. Sok mű közvetlenül a mi kollektívánkban született.

Gondoskodunk öntevékenységünk újabb résztvevőkkel való bővítéséről is. Ezért minden felnőtt csoporttal párhuzamosan a klubban állandó jelleggel működnek gyermekszakkörök is a művészi öntevékenység területén. Az üzemi adminisztráció, a társadalmi szervek és a kulturális aktívák erőfeszítései az amatőr művészek lelkesedésével összefonódva nagyszerű eredményekhez vezetnek. Ítéljék meg az olvasók maguk — 1977-ben a kórus érdemes lett a „népi” címmel. (Fordítói megjegyzés: ez megfelel kb. a mi „kiváló” címünknek.) Az állandó koncertfellépések a városi és falusi klubokban, a helyi rádióban és televízióban felbresztik az előadókban a törekvést „mesterségük” tökéletesítésére, erősítik a szilárd meggyőződést ügyük szükségességében.

Változatos a kórus repertoárja, minden egyes mű rendszeresen illeszkedik az egész koncertprogramba. A brjanszki területen működő énekkarok közül nemhiába a mi kórusunk

lett az első ösztöndíjas népművészeti fesztivál nyertese. Tovább halad az énekművészet tökéletesítése. Az V. városi fesztiválon vállalatunk művészi öntevékenységét már negyedszer ismerik el a győztes cím odaítélésével, a vakok szövetsége területi bemutatóján pedig, amely Brjanszkban folyt le 1984. májusában, a kollektívák tagjainak 12 elismerő diplomát, 13 első fokozatú minősítést és okleveleket adtak át. A kórusnak olyan az éneke, hogy sokan hivatásos együttes előadásaként értékelik.

Amatőr művészeink sikeres fellépése nagy mértékben függ a hozzáértő kísérettől. A harmónikaegyüttes A. Kornauhov vezetésével eredményesen oldja meg ezt a feladatot. Nem hagyható említés nélkül az orosz népi hangszeres zenekar sem. Előadóművészetük az együttes fáradságos munkájának, a karmester, a kiváló pedagógus, A. Udod népművészet iránti nagy szeretetének eredménye. A színpadon A. Cserynyenko és L. Feszunov. Zeng az orosz harmónika, fuvola, zsalejka. Mennyi bátorság és hév van az előadásukban! És milyen tisztán, lendületesen éneklő a férfi szóló együttes a kubáni kozákdalt! De a többiek sem maradnak el tőlük.

A kórus művészeti vezetője, A. Kosman segítő társaival, A. Kornauhovval és A. Cserynyenkóval állandó alkotó kutatásban él. Mindenkor segítő társuk a koncertek színpadképei tervezője, a klub kulturális szervezője, I. Kolesznyikov. Ő az agitációs brigád vezetője is. Joggal nevezik a klub há-



ziasszonyának V. Donszkaját. Őt minden izgatja: a művészek ruhája, színpadi kikészítése, hangulata. A művészi öntevékenység szervezésében nagy munkát végez a szövetségi alapszervezet irodájának elnöke, A. Rozenblit, aki már régen öntevékeny művész. Mindez feltételezi a mai sike-

reket és törvényszerűvé teszi az öntevékeny művészek újabb eredményeit.

Szóljon hát a dal! Mindig és mindenütt, nagy és kis színpadokról, hozzon örömet az embereknek.

(Megjelent a *Nasa Zsizny* 1985. áprilisi számában. Fordította Pálfi Ferenc.)

ma is hatékony példa mindazok számára, akik a közösségi érdekű alkotó munkát tekintik hivatásuknak". Ennek megfelelően méltó helyre, jó kezekbe jutott elsőként a Bethlen-díj.

Ezután Domokos Pál Péter beszélt az utóbbi évtizedekben végzett kutató munkájáról, amelyet művelődéstörténetünk fehér foltjainak eltüntetése érdekében fejtett ki. E munka során a magyarság és más népek kapcsolatát kereste. A kapcsolatok sokaságát tárta fel, ezeket hungarikáknak nevezte. Ilyen hungarikákat talált a világ különböző levéltáraiban. Röviden említsünk meg néhányat ezek közül: Czesztochowában (Csesztohova, Lengyelország legnagyobb búcsújáró helye) a pálos kolostorban régi kéziratok között egy magyar imádságot talált, amely így kezdődött: Ó édes-séges Szűz Mária. A kéziratban található magyar nyelvemlék 1501-ből való. Párizsban a Nemzeti Könyvtárban talált meg egy latin nyelvű kéziratot, amelyet egy névtelen minorita szerzetes készített. E kézirat címe magyarra fordítva: Kelet-Európának leírása egy névtelen által. Ezen írásban azt kereste, hogy egy névtelen szerző mit írhatott hazánkról 1307-ben. Ebben megtalálta, hogy a szerző országunk nagyságát, egyes részeit, gazdagságát sorolja fel. Münchenben sok magyar vonatkozású emléket talált a városházán, templomokban és másutt is. A Müncheneri Kódex őrizi azt a másolatot, amelyet Tatros városában (Románia moldvai tar-

LAK ISTVÁN

Domokos Pál Pétert köszöntöttük

A nevelő és sokoldalú tudós, Domokos Pál Péter fél esztendő hiján egyidős századunkkal. 85 esztendő kiváló honfitársunk születésnapja alkalmából ünnepi műsort rendezett a XIV. kerületi Hazafias Népfrent keretében működő Népművészeti Baráti Kör a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége budapesti székházában. A szövetség kultúrtermét zsúfolásig megtöltötték az idős tanár, a népzene kutató, a zene-történész tisztelői, a népzene, a népművészet barátai „sokan eljöttek azok közül, akik kis-korukban másutt, messzi tájakra éltek, nevelkedtek”.

Az 1986. június 21-én megtartott ünnepség Faragó Laura népdalénekesnő köszöntőjével, énekével kezdődött.

Ezután Halász Péter, a Honismeret című folyóirat szerkesztője üdvözölte a szereplőket, a megjelent hallgatóság sokaságát, akik Domokos Pál Péter köszöntésére eljöttek.



A Bethlen Gábor-díjat átadják Domokos Pál Péternek

Az üdvözlést követően dr. Andrásfalvy Bertalan, a Néprajzi Társaság alelnöke kedves, meghatározó szavakkal köszöntötte az ünnepeltet. A köszöntő után dr. Márton János, a Hazafias Népfrent alelnöke, a Bethlen Gábor Alapítvány kuratóriumának elnöke átadta a Bethlen-díjat. Hangsúlyozta, hogy az alapító okirat Bethlen Gáborra vonatkozó alábbi sorai méltón illenek Domokos Pál Péter életére és munkásságára is: „A tehetség, hűség és szívósság, amellyel magasrendű céljaiért küzdeni tudott,



tománya) Németi György készített el Tamás és Bálint huszita papok magyar nyelvre lefordított bibliájáról. A Vatikánban kutatta az 1227-ben alapított moldvai milkói kunpüspökség létrejöttének és működésének körülményeit. A zene területén végzett kutatásai is komoly eredményekre vezettek. Amikor a magyar zene-történet azt tanította, hogy a XVIII. századból nem maradt ránk magyar műveket tartalmazó kottás kézirat, akkor Domokos Pál Péter elindult és bejárta a történelmi Magyarországot. E kutatás, gyűjtés eredményeképpen 268 magyar táncot, annak kottáját tette le az akadémia asztalára az említett századból. A kutatómunka eredményeként feltárt hungarikáknak döntő fontosságú szerepe van történelmi múltunk és jelenünk megismerésében. Fel kell tárni a még homályban rejtőző hungarikákat, mondotta befejezésül Domokos Pál Péter.

Az ünnepi műsor második felében Domokos Pál Péter gyűjtéséből származó csángómagyar népdalok, népi táncok, és népmesék hangzottak el. Felsorakoztak ehhez a nem mindennapi köszöntőhöz a hazai népdalelőadók legjobbjai. Igazán megérdemlik, hogy névszerint is megemlítsük őket, hiszen a magyar népdal kiváló tolmácsolóinak ritkán hallott seregszemléje volt ez az alkalom. Közreműködött: Budai Ilona, Csapó Anna, Faragó Laura, Fábrián Éva, Király Györgyi, Kiss Tamás, Laczkó Mihály, Lázár Katalin, Maczkó Mária, Marosi Júlia, Nyilasi

Tünde, Pápay Erzsébet és Szvorák Katalin népdalénekes; Kóka Rozália mesemondó; Birinyi József, Juhász Zoltán és Sáringer Kálmán népi hangszeres. Szerepelt néhány egyházaskozári dalos is. Két együttes tette teljessé az ünnepi műsort: a Vikár Béla Népdalkör és szövetségünk Landini Együttese, mely ez alkalommal a Domokos Pál Péter: „Édes hazámnak akartam szolgálni” című művében lévő Kájoni-cantionálé-ból valamint az általa gyűjtött 1730-ból származó Apponyi kéziratban szereplő táncokból adott elő részleteket. Együttesünk tagjait nagy örömmel töltötte el, hogy a neves énekesekhez csatlakozva köszönthették kiváló tudósunkat.

Az ünnepi műsor befejezéseként az énekesek együtt énekeltek a közönséggel a Lajtha László által gyűjtött és Szépenyerüszentmártonból való, némileg aktualizált köszöntőt. Különösen felemelő, meghatóróan szép volt az együtthangzó záróének. Végül percekig zúgott a taps, amellyel valamenynyien köszöntöttük e fáradhatatlanul dolgozó, szeretetreméltó nagy kortársunkat.

Domokos Pál Péter élete és munkássága

Az erdélyi és moldvai katolikus magyarság híres búcsújáróhelyén, Csiksomlyón született 1901 június 28-án. Nyolc hold földön gazdálkodtak szülei, akik szeretettel, becsülettel nevelték hat gyermeküket. Édesanyja a gyermekeket, így Pétert is már korán tanította énekelni és szavalni. A tehetséges Pétert az elemi iskola

elvégezése után a Csiksomlyói Tanítóképzőben tanították, ahol tanítói és kántori oklevelet kapott 1919-ben. A lelkes fiatal ember rövid ideig tanított, majd be kellett vonulnia katonának. A katonaságnál tanult meg románul. Ott határozta el azt is, hogy tovább képezi magát. 1923-tól kezdve a budapesti tanárképző főiskolán tanult. Matematikát, fizikát, kémiát és melléktantárgyként éneket és zenét is tanult, ezekből a tárgyakból szerzett végzettséget. A főiskola befejezése után visszament Erdélybe és Csikszeredán a tanítóképzőben oktatott. Ott csak három évig taníthatott, mivel diplomáját Magyarországon szerezte és az Romániában nem volt érvényes. Domokos Pál Péter életének számottevő részét kisebbségi sorsban, a Székelyföld néphagyományának gyűjtésével, szellemi életének szervezésével töltötte. Talán ez tette őt különösen érzékenyvé a nemzetiségi kérdések és jelenségek iránt. Tudományos tevékenységének minden mozzanatát a népének sorsa iránti mélységes aggodalom és felelősségtudat hatotta át. A gyermekkori emlékek később a moldvai magyarok elkötelezett kutatójává tették Domokos Pál Pétert, akinek tudományos munkásságának és életének számos mozzanata is ehhez a népcsoporthoz, „a világ egyik legelfelejtettebb kisebbségéhez” kötődik. Foglalkozott a magyar művelődéstörténet más területeivel is, mégpedig jellemző módon mindig a kevésbé ismert témákat keresve, az égető hiányosságok



pótlására vállalkozott. Amikor Bartók Bélától megtudta, hogy a magyar népdalkincs teljes ismeretéhez már csak a Kárpátokon túli területekről való gyűjtés hiányzik, akkor indult el Moldvába az ottani csángómagyarok közé. Először 1929-ben, majd többször is hosszabb időt töltött Moldvában, ahol a csángómagyarok ősi dallamvilágát, életét kutatta.

A csángómagyarok

E népcsoport Romániában a moldvai tartományban, a Keleti-Kárpátok és a Prut folyó közti területen él. Falvaik a Szeret, Tatros, Beszterce és a Moldva folyók mentén helyezkednek el. A magyarság legkeletibb etnikuma Bákó és Rómán városok környékén lakik túlnyomó többségében. A csángómagyar népcsoport az idők folyamán valamilyen okból Moldvában maradt. Az ottani magyarok számát növelte a különböző időszakokban Erdélyből kiüldözött menekülők tömege. A csángó név ugyanolyan népnév, mint a székely vagy a palóc, nem jelenti csoportjának kisebbségét. A 120 000 lelket számláló csángómagyar lakosság egy része a nehéz körülmények között sajnos már a nyelvét is elfelejtette. Mai országuk statisztikájában már nem is szerepelnek. A katolikus vallás számadatai mutatják mennyiségüket, mert Moldvában, aki katolikus, az magyar az egykori tájékoztatás szerint. A középkorban két, majd a XVIII. század végétől Jasiban (a város régi magyar neve Jászvásár) Rómától függő püspökség létesült. A II. világ-

háború végén ezernyi csángómagyar Moldvából áttelepült hazánkba. Csoportjuk Baranya megyei helységeiben (Egyházaskozár, Szárázpuszta, Mekényes, Bikal) talált új otthonra. A magukkal hozott dalaikat, szokásaikat, népviseletüket, életformájukat ott még sokáig megőrizték. Domokos Pál Péter még Magyarországról is többször járt Moldvában. 1945 után pedig a Baranyában élő csángók közt is folytatta gyűjtő és kutatómunkáját. Ezekről az útjairól számos tanulmányt írt. Csángó népzene című köte-

tei, amelyeket Rajeczky Benjamminal együtt szerkesztett, 1956-ban jelentek meg először.

A változatos életpálya

1930-tól kezdve, három éven át ismét taníthatott a Csikszeredából Kézdivásárhelyre áthelyezett tanítóképzőben. 1933-ban véglegesen eltiltották a pedagógiai munkától, azután Gyergyóalfaluban volt kántor. 1940—1944 között a Kolozsvári

*Egyházaskozáriak nevében
köszöntik az ünnepeltet
A fotókat Hajdú D. Dénes
készítette*





Tanítóképző igazgatója volt (ebben az időben Erdély azon része hazánkhoz tartozott). 1944 őszen feleségével és négy gyermekével el kellett hagynia azt a területet, ahol addig élt és dolgozott.

A magyarországi évek

Rövid ideig Budapesten élt, majd 1948-ig Szárápusztán gazdálkodott. 1948-ban Budapestre jött, Csepelen kőművesek mellett kapott munkát. Csak később taníthatott, először a Viola utcai általános iskolában, majd a József Attila Gimnáziumban. 1956-tól kezdve a Kaffka Margit Gimnáziumban tanított egészen nyugdíjbavonulásáig.

Sok-sok tanítványa között van dr. Méhes József, a budapesti Vakok Általános Iskolájának és Nevelőotthonának nyugalmazott igazgatója, és Daru Geróné szövetségünk hivatalvezető-helyettese. Daru Gerónétól (Gyarmati Ildikó) megtudtam, hogy Budapesten a Kaffka Margit Gimnáziumban tanította őt Domokos Pál Péter. Daru Geróné többek között ezeket mondotta: „Ma is szívesen emlékezem vissza óráira és személyére. A tantárgyak közül éneket is tanított. Az énekek bizonytalanok, félénk tanulókat bátorította, segítette. Türelemmel, kitartó munkával vezetett rá bennünket a népdalok szeretetére. Tanítás közben is népünk szeretetére, hazaszeretetre, hazafiságra, eredetünk megőrzésére, értékeink megbecsülésére nevelt bennünket. Mindezek és tudásunk gyarapí-

tása mellett emberséget, tartást sugallt nekünk. Hálával és tisztelettel gondolok egykori kiváló tanáromra több évtized távlatából is.”

Nyugdíjbavonulása óta Domokos Pál Péter talán még többet dolgozik mint azelőtt. Nevelői és sokoldalú kutatómunkásságáért 80. születésnapján a Munka Érdemrend arany fokozatával tüntették ki. Az utóbbi tíz évben kiadott öt

könyve között jelent meg Bartók Béla kapcsolata a moldvai magyarokkal című munkája is. Ezekon kívül számos tanulmánya, számtalan kisebb írása láttott napvilágot. Több mint egy tucat írása vár kiadásra, mert Domokos Pál Péter ma is fáradhatatlanul dolgozik. Kívánjuk, hogy jó egészségben még hosszú ideig szolgálhassa népet, mindannyiunk szellemi gazdagodására.

DÉNES GÉZA

Ki mit tud...

Zsuppos Kati felállt a tévé előtti kisszékéről, hátrarántotta tizenhat éves fonott haját, lekattintotta a tévét, megvetette a kiságyát és lefeküdt. Mint minden este, most is az ajtó melletti nagyfejű fekete szöveget nézte, amint kimeredt a falból. Mindig úgy alszik el, hogy ezt a szöveget nézi. De most is üres a szög, nem lóg rajta a szép, fekete hegedű. Reggel, ébredéskor rajta látja, de az apjával nem tud soha beszélgetni, mert olyankor már alszik. Egész éjszaka dolgozik a zenekarban. Húzza a vonót a húrokon és mosolyogva hajlong hozzá. Szemét lecsukta. Zavaros álma volt, de szép. Csillogó ruhában állt a kamerák előtt ő, az egyszerű kis falusi borbélytanuló, elénekelte a számát, aztán alig győzte hallgatni a tapsorkánt. Talán soha az életben nem lesz ekkora sikerélménye mint most, álmában.

Reggel megtelepedett mosolygó arcán a nap. Apja már

a rekamién horkolt. — Nem megyek be ma a borbélyüzletbe, — gondolta, mert ezt a nagy gondot végre tisztázni kell a papával. Mama nincs már régóta, hát papa az egyetlen és igaz tanácsadója.

A konyhában bekapta kakaóját, aztán visszajött a szobába, csöndesen belesüppedt a fotelba. Nézte az apját, milyen jóízűen tud horkolni. Odament a szögön lógó hegedűhöz, megsimogatta. Elrántotta a kezét: papa oldalára fordult. Szégyellené, ha látná papa, hogy ő a hegedűt szeretetből simogatja. Szégyellené a szeretetét, ami kiáramlik belőle abban az élettelen, mégis gyönyörűen énekelő fába.

Dél körül papa kinyitotta a szemét:

— Hát te? — kérdezte. Nem mentél dolgozni?

— Papa, én fontos dolgot akarok neked mondani.

— Kivele!

— Papa... én benevezek a



Ki mit tud-ra. Már beszéltem is a KISZ-titkárral, meg Kultúrjancsival.

— Zsuppos Rudi alig ötvenes, a sok éjszakázástól korán öregedő falusi hegedűművész felkönyökölt:

— Neked lázad van, kislányom!

— Este határoztam el magamban, amikor a tévé-t néztem. Tudok én úgy énekelni mint te, papa, hegedűlni.

— Ereggy mán, te cigányjány. — De papa az ablakban hajladozó cseresznyevirágos ágakra vetette szemét. — Hát ha úgy vesszük, te művész vér vagy. Apád is művész. Prímás. Csak hát kisjányom, Pesten nem csak a hangodat nézik, hanem a térgyed kalácsát is, hogy micsuda kiállítású vagy, de még azt pláne megnézik, hogy értesz-e a tremolóhoz meg a koleraturához.

Kati szeme elnyílt, akár egy jókora tejesbögre.

— Na nem kell úgy begyűladni, nem akarlak én elijeszteni. Tudod mit?: próbáld meg. Egy levelezőlapodba kerül. De... mit szól hozzá Borda Laci?

— Büszke lesz rám és elvesz, ha meg nem, akkor eszi magát.

— Ez igen! Apád jánya vagy! Ereggy gyorsan át Révész nénihez, vegyél egy levelezőlapot. Mindjárt megírjuk a tévé-nek, hogy benevezel a Ki mit tud?-ba!

Jött is két hónap múlva a behívó. A Bocskai vendéglő zajos asztalainál másról sem járta a beszéd, hogy Zsuppos Kati benevezett a Ki mit tud?-

ba, Pestre utazik a Tévébe, magyarnótát fog énekelni.

Aztán eljött az az idő is. Egy vasárnap nem volt olyan tévé-s ház a faluban, ahol ne ültek volna a készülék előtt tízen-húszan. A könyvtárban, a kultúrházban, a tanácsnál, az öregek klubjában százan is várták a képernyő előtt a kis Kati „bevonulását”.

És Kati bejutott a közép-döntőbe. Később már a döntőbe. Itt aztán megakadt. A zsűri egy másik magyarnótást ültetett a helyére.

— Igazságtalanság! verték odahaza az asztalt. — Mit akar az a Major Tamás? Pedig komoly embernek ismertük, mégis csak 7 pontot adott Katinak!

Csak egy valaki örült a „verésnek”: Borda Laci, a vőlegény.

Az öreg Zsuppos meg Borda Laci a Bocskai vendéglő sarkában ült, előttük sörös poharak. Ezúttal Gangyi Pista húzta a prímét, mivel a vezér szabadságot vett ki a nagy izgalom után.

— Na nédd mán, drága egyetlen vőmnekvalóm, csak egyszer adom át a prímási posztot, mingyán meglátszik. Hát muzsika ez, kérlekalássan?

A fiatal Gangyi Pista oda-rukkolt:

— Miért? Mi kifogása ellem, Rudi bátyám?

— Hát úgy eltartod a könyved fiam, hogy valósággal kaszálsz vele. A múltkor is úgy-e ott voltál a gyógyszerész úr nevenapján muzsikálni, hát úgy vakeráltál a vonyogóval, hogy majdnem leverted a kö-

nyékeddel azt a híres sérvesi porcelányvázát.

— Nagyon téved, Rudi bátyám!

— Rendben! Bizonyítsd be, hogy tévedek. Játssz el nekem a Rosszini Kavarodási áriáját.

— Mibül?

— Mibül? Hát Ká durbul.

— Meglátszik, hogy Rudi bátyám mán hat pohárral ivott.

— Hát igyál te is oszt mingyán megjön a kedved.

Töltöttek, ittak.

Akkor az öreg prímás odahajolt Borda Lacihoz:

— Sehova ne törődj, Laci! Ez is, ez a kis nyeremény is jókor jött. Kapta úgy-e azt a porszívógépet, meg azt a kis pénzt! Jó lesz a stafirungba. Mégiscsak Kati kereste. A hangjával. Augusztusban megtartjátok az esküvőt, oszt pontum... De nézd csak, Kati van itt.

Borda Laci az ajtó felé kapta a fejét. Tényleg Kati lépett a vendéglőbe, de az arca feldúlt, mogorva volt, szép fekete, fonnott haja most elől lógott le, kis mellecskéjét eltakarta vele. Szemrehányón megállt Laci előtt:

— Te itt mulatsz, mikor otthon nagy dolgok vannak?

— Még feleség se vagy kisjányom, oszt máris harciaskodsz?

— Itt van, ni! Most hozta a postás! — Kati expressz levelet tett elébük az asztalra.

Eloolvasták.

Borda Laci a levélre tette két eres öklét.

Zsuppos Rudi büszkén megtörölte bajuszát:

— Ez mán igen! Egészen Hollandijába hívják. És még



azt kérdik, hogy elfogadod-e? Hát hogy a franca ne! Pézt hoz az is a stafírungra. — Újra ráhajolt a levélre, olvasni kezdte: — Aszongya: Tévébeli szereplését mi is láttuk. Ezúttal felkínálunk cirkuszunknál egy fél éves szerződéses állást. Kedvező válasz esetén felveszszük a kapcsolatot a követséggel... Na, hát kell ennél több? Híres nő vagy máris, Katikám!

Borda Laci öklén kidagadtak az erek:

— Elmennél? Egy cirkuszba? Csak azért, mert pénzt adnak, cirkuszos lennél? Hát mi-ből vagy te csinálva? Nem vagy te igazi cigánylány!

Az öreg Rudi finom, húrta-pogató ujjait rátette az öklöre:

— Csak semmi féltékenység! Fél év múlva visszajön, süsd meg! De pézzel ám! Akkor aztán csapunk olyan lagzit, hogy a magyar tévétől is eljön ide az a sok intéző enni, inni, táncolni!

Laci feje ráhanyatlott a sörsőpoharakra. Hogy mért is szereti ennyire ezt a kis huncutszemű cigánylányt? Miért? Mégis megemberelte magát, férfiasan felállt, billegdélve megindult a kijárat felé:

— Eredj, ha menni akarsz! — kiáltotta rekedt hangon. — De a szemem elől is! Vigyen el a devla Hollandijával együtt.

„Drága Papa! Nagyon jó itt, sok mindennel elhalmoznak. Minden este két magyar nótát énekelek a cirkuszban, tapsol is a közönség. Mondd meg az én Laciakámnak, hogy három hónap múlva otthon leszek, mert én csak őt szeretem. Ezek itt meg akarnák hosszabbítani a szerződést, mert a magyar

nótára jön a sok holland, akár nálunk a légy a tejföldre, de én megyek haza, mert csak otthon jó, a Bocskai vendéglőben meg az én kis ágyamban az apám szobája mellett. Itt még szög sincs a szobában, amin hegedű lógna. A cirkuszosnak van egy fia, de én utálok. Csak Lacit szeretem. Megyek is én haza és megesküszünk. Csók: Kati.”

Az öreg Rudi, mikor elolvasta, nagyokat hümmögött. Már hogyisne, mikor mindenről ír, csak arról nem, hogy mennyi pénzt kap az énekekért. Biztosan nem keveset, s mégis ott akarja hagyni a sok pézt.

Borda Laci a levelet meg is csókolta, majd az öklét rágta és sírt örömeiben.

Alig telt el az a pár hónap, tényleg hazajött Kati. Egy nagy bőrönd húzta a karját, kalap is volt a fején, szája szeme kipingálva, s kirakta az asztalra a megtakarított pénzt: rengeteg piros százast, több mint húszezer forintot. Háromszáz meghívót küldtek szét. Az udvaron három 100-személyes sátozt vertek fel, nehogy éjjel eső zavarja meg a lakodalmásokat. Mert az esküvő éjszakáján nem lesz alvás, csak mulatás.

Kati éjjel álmában énekelt. Milyen hálás is a holland közönség, hogy tapsolja. Két dalt kell énekelnie, de négy sem elég, mindig visszatapsolják. A cirkuszos fiának is ragyog az arca a ponyva mögött. Amikor végzett, már várja kívül. Elkapja, csókolja. És ő már nem is bír ellenkezni, nincs rá ereje. Hogy bolondul utána ez a holland fiú. Kívül dübörög a bohóc nagydobja, közben fűr-

dik a csókok özönében. Rettegetesen veri a bohóc a nagydobot. Már nem is lehet tovább tűrni. Felriadt. Hát nem dob az, hanem az ajtót verik. Talán Laci jött meg? Kiugrott az ágyból, magárapapott valamit. A küszöbön a postás állt. — Zsuppos Katalin? — kérdezte. Pedig jól ismeri Bondarik Pali kézbesítő is őt, de a hivatalos hangon meg kell kérdezni, Zsuppos Katalin-e ő. — Hát az vagyok, Pali! — Délután két órára gyere fel Kati a postára. Meghívásos telefonhoz kell jönnöd, Hollandiából hívnak.

Kati úgy érezte most, mint ha a levegőből egy csomó oxigént kivontak volna. Sápadtan leste a kis zöld papírost.

— Éppen most, az esküvő előtt?

— Nem tehetek róla! — szólt a postás.

— Jaj, nem neked szóltam, Pali... Köszönöm.

Apját felébresztette.

— Esztet mán nem hagyhatod ki, kisjányom. Pézt jelent ez, nagy pézt! Egész biztosan meghívnak újra. Ki kell mened Hollandijába. Azt mondom, ha hívnak, menj, ne pekulálj!

— Papa, ne haragudj, de mint Borda Lászlóné megyek csak, és az urammal. Nem hagyom el soha!

Ebédkor Borda Laci hallgatózott. De az öreg Rudi mondta a magáét:

— Minden pézt meg kell fogni! Nincs igazam, Laci?

Laci mint a bolondra, rábólintott!

— A munkámmal kereshetek én itthon is pénzt, bent a bor-



bélyműhelyben is, — feleselt Kati.

— De izzadsággal, kisjányom, nem danolászással.

— Nézd papa, én nemsokára asszony leszek. Önálló külön család leszünk Lacival. Úgy csinálom tehát, ahogy nekem jó!

— Rendben, kisjányom, te bánod meg!

— Nem is maga! — ingatta fejét Borda Laci és átkarolta menyasszonya darázs derekát.

— Megbánod azt te is, fiam!

— Én? Ugyan már, mit akar? Ketten összeverünk anynyit, amennyi bőven elég. Ha magának nem elég, akkor menjen ki maga, oszt danolásson maga.

— Na, mostmár elég! Nem vitatkozom olyanokkal, akik még nem tudják, hogy a pénz az élet. Minden elbújhat a pénz mögött... Elég volt, gyerünk!

— Hova?

— Még kérdezed? Hát a postára. Mindjárt két óra.

A postán már mosolyogva várta őket a telefonos kisasszony. Nemsokára csöngött is a készülék. Kati beugrott a fülkébe, magárahúzta az ajtaját. Az öreg Rudi meg Berda Laci a fülke üvegén kívül lesték, de semmit nem hallottak.

„Halló! Itt a tolmács. Mellettem áll Zsorzs. Azt kérdezi, hogy kijönne-e újabb hat hónapra?!”

— Mondja meg Zsorzsnek, hogy kimegyek, de csak a férjemmel.

A telefon zúgott-búgott, idegen szavak röpködtek, aztán egy nyávogós hangot hallott:

— Helou Kháti! Szerétszc? Nagyot hallgatott rá. Az

üveg mögött Laci mutogatott neki valamit. Azt sem tudta, hova figyeljen. A telefonban pedig így folytatta a nyávogós hang:

— Kháti! Een szhérelték. Gyéré Hollandija, een elvészlék féleséég.

Lassan eresztette le a kagylót, majd hirtelen letette. Kilépett a fülkéből.

— Na mi van? Mész?

Belekarolt Borda Laciba:

— Megyek!

A fiú kitepte magát, Kati utánakiáltott:

— De teveled!

A fiú hallotta, de meg sem

állt. Ő soha nem megy ki Hollandiába. Már a kijáratnál járt, amikor Kati kétségbeesve utánaszaladt:

— Teveled megyek... nem érted? De nem Hollandiába, te buta! — Elkapta, ráborult. — Hanem a tanácsházára. Az anyakönyvvezetőhöz, Marika nénihez.

Bokorba ölelkeztek.

— Minek is mennél, kisjányom, — törölgette szemét az öreg Rudi. — A devla ott egye meg azt a francos pézt!

A postás kisasszony fejét bilgetve utánuk nevetett.

VAK KÖLTŐK VERSEI

VARGA E. KATALIN

Tenger

Földhöz kötözött vak virágok

jönnek hozzám:

Milyen a tenger?

Fogatlan, őszülő sirámok

érnek hozzám:

Milyen a tenger?

Szól pincénkbel a kőalap,

s a vasbeton a kő alatt:

Milyen a tenger?

Szól ásó, kapa, nagyharang,

tolókocsiban egy galamb:

Milyen a tenger?

Két hullámvölgy egy vastüdőben

húsz éve csak ezt kérdi tőlem:

Milyen a tenger?

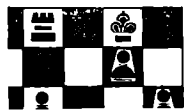
De nem tudok felelni mégsem,

sós vizét tüzes tálba mérem,

abba csöppen bele a vérem,

és elmondom majd, ha megérem:

Ilyen a tenger.



Két nap Eger és Miskolc környékén

A Felnőttkori Látássérültek Baráti Körének két Miskolcon élő tagja, Vig Ilona és Csengeri István 1986. június 21—22-én vendégül látta a baráti kör tagságát, pontosabban egy autóbuzsnyi társaságot. Az az ötlet, hogy kétnapos kirándulásokat is szervezzünk, már korábban is felvetődött, s most kerülhetett sor a megvalósításra. Váratlan akadályok miatt már-már meghiúsulni látszott a program, amikor a jószerencse mégis csak a segítségünkre sietett: lett autóbusz és lett szállás is.

Így azután jó kedvvel és ragyogó napsütésben indulhatunk útnak. A kirándulás útvonalát és programját a Baráti Kör régi patronálója, Horváth Attila (TIT-túravezető) állította össze és igen érdekesnek ígérkezett.

Sokunk számára hangzott ismeretlenül Kiszána neve, ahol hosszabb lélegzetvételenyi időre megálltunk. Egy vár romjai közepette találtuk magunkat. Megismerkedtünk a vár és a környék történetével és tapasztalhattuk, hogy elődeink sem mindig építkeztek megfontoltan. A vár ugyanis egy völgyben található, dombok gyűrűjében. Ezért aztán nem volt csoda, hogy ez a rossz elhelyezkedés a vár pusztulását okozta, mivel a törökök kezére került. A romok között jót szippanthattunk a friss levegőből, majd elindultunk utunk következő állomása, Eger felé.

Az egri kazamatában kellemesen hűvös környezetben fogyasztottuk el ízletes ebédünket. Ebéd után megmásztuk a Bazilika lépcsőit, s gyönyörködhattunk impozáns épületében. Attila már igazán „szakembere” annak, hogy miként kell látássérült és vak embereknek „láthatóvá tenni” a tájat, az épületeket, a szobrokat, a festményeket stb. A felnőttkori látássérültek közül pedig már elég sokan jártak Egerben még látó korukban, s sok szép személyes emléket őriztek a városról és nevezetességeiről. A Bazilikában éppen egy esküvői szertartásra érkeztünk, de mégis módunk volt arra, hogy megcsodáljuk az épület lenyűgöző arányait és értékeit. A Bazilikából kijövet a Tanárképző Főiskola mellett sétáltunk el, majd a Dobó térre értünk. Séta közben Attila végig mesélt, s sokunkban felelevenedett az egri vár védőinek dicsőséges harca a törökök ellen. A Belváros hangulatos, s elmondhatjuk, hogy hazánk e szép városában ügyelnek az új és a régi épületek harmóniájára. A vár megtekintését egy közelgő nyári zivatar veszélyeztette, s ezért jobbnak láttuk beszállni a buszba, s indulni tovább Miskolcra. Valóban szerencsénk volt, mert ahogy elindultunk ránkzúdult a zivatar, s csak Miskolcra, az avasi lakótelepre érve csendesedett el az eső.

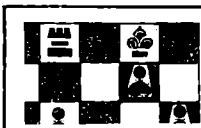
A lakótelepen leparkoltunk

addig, míg Csengeri Pista édesanyjával és több kilónyi kenyérrel és szalonnával együtt elő nem került. Az esti szalonnasütés kellékeit cipelték magukkal. Ezután a szálláshelyünkre hajtottunk. A diákotthonban kedvesen fogadtak bennünket. A szobák elosztása után mindenki elhelyezkedett és lemosta magáról az út porát.

Az estére tervezett szalonnasütést a délutáni eső elmosta, mivel vizes földre telepedni és nedves fával tábor tüzet rakni nem igen lehet. Nem estünk kétségbe, s a kollégium társalgójában „száraz szalonnasütésre” kerítettünk sort. A falatokra mindenkinek jutott egy pohárka, igen jó minőségű bor Vig Ica „tanyájáról”. Igen jó hangulatban, de meglehetősen fáradtan tértünk nyugovóra a jól sikerült est után.

Másnap reggel megint meleg napsütésre ébredtünk, így nem volt semmi akadálya a Miskolcotapolcára tervezett strandolásnak. A délelőtt hamar elrepült, s 13 órára már is Diósgyőrben voltunk, a Stadion Étteremben. Ica és Pista jóvoltából, friss és finom ebéd várt bennünket. Még ünnepi tósztra is sor került, mivel Vig Ica közelgő születésnapját illő volt megünnepelnünk. Ebéd után Ica tanyájához vezetett utunk, ahol a ragyogó napsütésben megnéztük Ica gazdaságát és „gunyhóját.”

A második nap utolsó állomáshelye Lillafüred volt. Felmelő érzés volt az erdő hűvösében sétálni, a vízesés morajlását és a madarak énekét hallgatni.



Atlétacsapatunk a göteborgi világbajnokságon

A MÉRLEG: KÉT EZÜST- ÉS KÉT BRONZÉREM

A nemzetközi vakügyi és mozgássérültek szövetségei szorgalmas munkájának, valamint a svéd rendezők áldozatos munkájának eredményeként 1986 augusztusában négy év után újra megrendezésre kerülhetett a látássérültek világbajnoksága.

A mozgássérültekkel együtt tartott versenyeken — amit ők nem jegyeznek világbajnokságként — 36 ország mintegy 1500 versenyzője vett részt. Hazánkat, Soós Mihály OTSH tanácsos vezetésével, a mozgássérültek részéről 6 versenyző, 2 edző és egy vezető képviselte. Csapatunkat egy orvos és egy újságíró is elkísérte.

A látássérültek világbajnokságán való indulás egyik feltétele volt, hogy a nevezési szintet, amit a svédek, mint rendezők írtak ki, már múlt évben teljesíteni kellett. Ennek

Remek hangulatban indultunk a Bükkön keresztül Budapest felé. A buszon vidám nótázás folyt, majd a két nap élményeivel gazdagodva megérkeztünk indulási helyünkre. Búcsút vettünk egymástól, abban a reményben, hogy még sok hasonló közös programban lesz részünk a baráti kör keretében.

Bartha Zsuzsanna

alapján az atlétikai szakosztályból 9 tagú keretet állítottunk össze, de a felkészülés során hárman lemorzsolódtak. Egy hónappal kiutazásunk előtt került sor Budapesten a magyar—bolgár—lengyel hármas találkozóra, amelyen a lengyelek fölényes csapatgyőzelmet vívtak ki 232,5 ponttal, a 110,5 pontot elérő magyar csapattal szemben. A bolgárok, női csapat híján 161 pontot értek el, ők a VB-n sem indultak. Mi is csak éremesélyes atlétákat vihetünk ki.

Göteborg városa és lakossága nagy lelkesedéssel vállalta a verseny rendezését, és a vele járó elhelyezési és ellátási gondokat. Mi a Dalheimerházban laktunk. E modern rehabilitációs központban a két alsó szintet látássérültek részére rendezték be. A hegyre épült másik oldalon mindhárom szinten levő garázsokból kerekesszékekkel is be lehetett gurulni a folyosókra. A második szinten volt a porta, innen lehetett az uszodát, szaunát, zuhanyzókat és a különböző fizioterápiás kezelőket elérni. A harmadik szinten volt az étkező, amely reggel 8-tól délután 5-ig tartott nyitva a bejövő vagy ottlakó vendégeknek. Mellette a tévéterem, dohányzó, kávé-

zó, csak elmozdítható üvegfallal elválasztva.

A talajon fehér érdes csík érzékeltette a legrövidebb útvonalat a tornaterem felé, ahol a 35 tagú magyar csapat szállást kapott campingágyakon. Vezetők, atléták, úszók aludtak, horkoltak a négy fal mellett, ruháikat a bordásfalra, védőpalánkra, kosárlabdahálóra akasztották. A tornaterem mellett kondicionáló terem és zuhanyzó volt. A gyűlésteremben kaptuk a reggelit és a vacsorát, valamint a versenyek ideje alatt repülőgépen használatos dobozban, előre elkészítve vihetjük magunkkal az ebédet.

Mi nők a negyedik szinten laktunk egy tanteremben, a zimbabwei és a svájci-lichtensteini csapat mellett. A napfényes könyvtárterem át közlekedtünk, ahol a verseny előzetes értesítéseit is tanulmányozhattuk. A szinteket hívíflitekkel és székből is nyitható ajtókkal lehetett megközelíteni, a lépcsőházban a lefelé menő lépcsőket kis rács zárta le, nehogy leguruljon valaki.

Az ötödik szinten az épület nagy részét terasz fedte, melyen tetőkertek és 11 minigolfpálya, pihenőszékek, asztalok álltak rendelkezésünkre. Gyönyörű kilátás nyílt a tenger



felé egy kábelhídról, amely a mi Erzsébet hídunkhoz hasonlítva, a Dunánál kétszer szélesebb mély fjord két partját kötötte össze. A fjord két partján 11 km hosszan sorakoztak a kikötők, hajódokkok, daruerdők, raktárházak és a halpiac. Ottlétünkkor még a világ minden részéről odavitorlázott három- és négyárbócos régi iskolahajókban is gyönyörködhetünk.

A verseny színhelye a Slottskogs völgyében levő stadion volt. Tőlünk jó 20 perc gyalog, de 9 és 11 óra között autóbuszok is jöttek értünk, amelyek délután 5-kor haza is szállítottak minket. Este hétkor pedig az aranyérmeseket és a vezetőket szállították az információs központba, ahol vagy megbeszéléseken vettünk részt, vagy csak átvettük a számítógéppel feldolgozott és sokszorosított napi eredménylistát, valamint a másnapi rajtlistát az esetleges változtatásokkal. Azután az egybegyűlt fjúsággal ünnepeltük a győzteseket, akik egy szép emléklakettet kaptak. A buszok 10 óraker mindenkit hazaszállítottak. A résztvevők igazolványa nemcsak a pályák, de a villamosok és autóbuszok ingyenes használatára is jogosított, így a szabadidőnkben városnézés és vásárlás alkalmával is használhattuk.

Az első két napon ismerkedtünk a pályákkal, a versenyzőtársakkal, és könnyű edzést tartottunk.

Augusztus 5-én a svéd király, Károly XVI. Gusztáv és Sylvia királyné a verseny fővédnöke megnyitotta a verse-

nyeket a dísztéren rendezett c remónián.

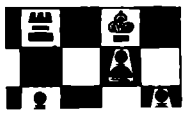
Másnap megkezdődtek a versenyek, és Oláh József kedvenc számában, a magasugrásban 170 cm-re ezüstérmet szerzett. Az aranyat Vlagyimir Kalmikov, a szovjet versenyző nyerte, 186 cm-es ugrásával. Jóska az ezüst birtokában vígan segédkezett társainak. Mindjárt másnap Németh Lászlónak a magasugrásnál adta jótanácsait, de Laci az első edzésen szegélyre lépett, amikor egy fekete árny eléje futott, így éppencsak átugrotta a kezdő 120 cm-es magasságot, és 9. lett. Csak József a 800 m előfutámban 2 perc 16 mp eredményével egyéni csúcst futott, de ezzel sem jutott döntőbe.

Oláh 9-én távolugrásban állt rajthoz. Ideges volt, mert amikor a nekifutás irányát a pálya áthelyezése miatt megváltoztatták, és a rohamot újból ki kellett mérni, jó lett volna neki egy kis edzői segítség, de sajnos nem mehettem hozzá, mert a szabályok szerint edző csak karszalaggal mehetett a versenyzőhöz segíteni, de ez a szalag ekkor épp a mozgássérülteknél volt. Így a verseny kezdetekor a nézőtéren kellett tartózkodnom, innen bízta az egész csapat. 588 cm-es ugrásával végül is negyedik lett, 12-én hármasugrással folytatta a versenyzést. Újra Kalmikov volt az ellenfele, aki 13,95 m-rel új világcsúcst ugrott, és aranyérmet nyert. Jóska utolsó ugrásával a hatodik sorozatban (11,97 m) bronzérmet szerzett. A magyar csapat ünnepelt.

Közben rajthoz állt Hegedűs Béla is súlylökésben, de maga-

sabb és gyorsabb ellenfeleit 9,67 m-es lökésével nem tudta megelőzni és 8. lett. Két amerikai versenyző túldobta a régi világcsúcst: Neppi James 12,18 m-rel aranyat, Ruffelo Rick 11,85 m-rel ezüstérmet nyert. Béla másik száma, a diszkoszvetés, 13-án, meleg időben került sorra. 30,40 m-rel jutott a döntőbe, ahol 30,36 m-rel biztosította 4. helyét. A finn Kujala harmadik helyről a verseny utolsó dobásával 31,84 m-rel nyerte az aranyat. A második és harmadik helyen a súlylökésben arany- és ezüstérmet szerzett amerikaiak végeztek 31,82, illetve 31,76 m-es eredménnyel.

Újoncaink közül Nagy Dénes már 6-án kezdett diszkoszvetéssel. Az eső miatt csúszóssá vált diszkosza a bemelegítődésnél kirepült a futópályára, majdnem eltalálva két ott melegítő versenyzőt, akik a közönség felhördülését hallva, lassítottak, így elkerülték a balesetet. Ezért később ott csak női versenyt rendeztek. Dénes 30,69 m-nél nem dobott nagyobb, és ezzel 9. lett, két és fél méterrel elmaradva a győztestől. Másik számára, a súlylökésre nagy forróságban, 13-án került sor. 11,22 m-rel kezdett, harmadik dobásával 1 cm-rel maradt le Jerry Simenthal-tól, aki végül az 5. sorozatban 11,82 m-rel lett második, éberen figyelve Dénest, vajh nem dobja-e őt túl? S boldogan jött hozzá gratulálni, amikor Dénes 11,73 m-t dobott és bronzéremhez jutott. A súlylökést a végig 12 m fölött dobó Scott Cavin 12,81 m-rel nyerte.



Másik újoncunk, Halmi Aranka is kitett magáért. 8-án távolugrással kezdte a versenyzést, 6 cm-rel nagyobbat ugrott, mint itthon, 416 cm-t, ezzel 5. lett. Másnap váratlanul kellett a 100 m-es futás előfutámában indulnia. Egész délelőtt alvással gyűjtött erőt a délután fél ötkor kezdődő versenyre, és sikerült 14.1 mp-es új magyar csúccsal bekerülnie a döntőbe. Másnap délelőtt sajnos nem tudta ezt megismételni, és negyedik lett. Ellenfele a győztes szovjet Batalova Rima 13.28 mp-es eredménnyel lett aranyérmes, az ő formájára jellemző, hogy 800 m-en új világcsúcsot futott, 2 perc 15 mp eredménnyel, megnyerte a 400 m-es futást 58 mp-cel, ahol Ari 73 mp-cel a negyedik lett. Batalova az utolsó nap nemcsak bemelegítette, de végig is futotta az 1500 m-t azzal a szovjet fiúval, aki első lett Németh Laci kategóriájában. Erre a versenyre utolsó nap került sor. Laci fáradt volt, kialvatlan és ideges, csak lelkiismerete, szorgalma vitte végig a pályán az esős hideg időben. A versenynap maratonfutással kezdődött. 10 órakor rajtoltak a kerekesszékekkel és vezető futóval haladók a stadionból, s két óra sem telt bele, a kanadai és francia kerekesszékes versenyzők már be is gurultak a pályára. A legjobb vak futók váltott vezetéssel 3 órán belül érkeztek. A stadionban 10 kategóriában a pentathlon versenyeket kezdték 11 órakor. Laci 470 cm-es távolugrással kezdett, gerelye 23,36 m-re szált, 14.9 mp-et futott 100 m-en, fél óra múlva kezdődött a disz-

kosztetés, 21,14 m-es dobása után már öten előzték meg. Délután 3 órakor futotta az 1500 m-t zuhogó esőben, a jó iramú első időfutamban 4. lett, az ő idejénél a második futamban csak a győztes futott jobbat. Kettős szovjet győzelem, a bronz az amerikaiaké. Laci 6. lett.

12 órakor kezdett Csák József, ő már előre örült, hogy legnagyobb ellenfelei hiányoznak, tehát érmet nyerhet. Első távolugrása után ugyan odajött a kanadai vezető, hogy szemüveg nélkül ugorjon, de szerencsére a versenyeket végigszurkoló vezetőnk, Péczka János táskájában ott lapultak az orvosi papírok, s azonnal tisztázták az ügyet, hogy ti. szemüveggel lát 10%-ot. Így a kanadai vezető óvást nem nyújtott be (40 dollárt kellett volna letétbe helyeznie), és folytathott tovább a verseny. 532 cm-es távolugrással, 37,82 m-es gerelyhajítással (egyéni csúcsa) a harmadik helyen állt, hátrányát a 100 m-es futással 12,7 mp-es eredménnyel sem sikerült behoznia. Csak a diszkosztetésnél (24,86 m) előzte meg 38 ponttal a venezuelai Castro Josét, akiről nem tudtuk, hogyan bírja az 1500 m-es futást. A szovjet Kalmikov már 600 ponttal előttük járt, és a zuhogó esőben olyan erős iramot diktált, csak 300 m után kezdett lassítani, hogy José és Jóska, akik az ezüstért versenyeztek egymással, alig bírták követni. José teljesen kimerülve lemaradva róttá végig becsülettel a köröket a célig, míg Jóska a kanadai Smith Bob

hajszolta, meg is előzte a harmadik körben, de „ne hagyd elmenni” bekiáltásunkra újra összeszedte magát és lehajrázta a cél előtt.

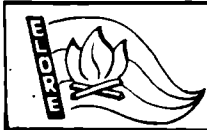
Kalmikov itt szerezte meg negyedik aranyérmét.

Este az egyik, fekete műanyag szőnyeggel bevont jégstadionban tartották a záróünnepélyt és az utolsó napi érmek átadásának ceremóniáit. Boldogan láttuk felkészülni a magyar zászlót az árbóca, Jóska még boldogabban vette át az ezüstérmet.

Itt mondom el, hogy Oláh József, Csák József és Nagy Dénes B/3, Halmi Aranka B/2, Hegedűs Béla és Németh László B/1 kategóriában indultak. A rendezőség, élén a kerekesszékes Mari Bergmannal boldogan nyugtázta, hogy az elhelyezési nehézségek ellenére (hiszen az északiak sátrakban, barakkokban laktak, ideiglenes budikra jártak) a versenyek kifogástalanul zajlottak le. 1500 versenyző vett részt e világbajnokságon, és a kategóriák miatt 1900 versenyszámban rajtoltak.

A 36 országból összegyűlt, látás- és mozgássérült férfiak és nők, a hozzáértő bírói kar segítségével számos világcsúcs születését ünnepelhetők, barátságot kötöttek, és azt is demonstrálták, hogy békében minden ember kiteljesítheti képességeit.

Dosok Lajosné
edző



Nyári táborozásaink

Az idei nyáron iskolánk tanulói három nyaraláson vehettek részt. Elsőként az egri Siketek Általános Iskolája és Nevelőotthona látta vendégül iskolánk 60 tanulóját és 10 nevelőjét. Az intézet a város központjában, gyönyörű környezetben helyezkedik el, így kiváló kiindulópontot nyújtott kisebb és nagyobb távú túrák, kirándulások megtételéhez. Két nagyobb közös kirándulást szerveztünk, melyek egyikének végcélja a síkfőkúti turistaház, a másik a Szalajka-völgye volt. Utóbbi sikerét különféle „természeti csapások” — csontig ható szél, jéghidegen lezúduló záporok — hiúsították meg. Az igazsághoz tartozik, hogy a többséget elijesztő elemek nem befolyásoltak egy maroknyi, elszánt csapatot, akik mindennel dacolva Oláh Gábor tanár vezetésével e napon is hosszan túráztak a környék hegyei-völgyei között. Ez az úgynevezett túracsoport egyébként is megoldozott megtisztelő címéért, ugyanis a két hét alatt hatalmas távolságot tettek meg a Bükk úttalan útjain. A kisebbek csoportjai a hegyi túrák helyett a várossal, a híres egri várral ismerkedtek meg. Jól ismert vendégei lettünk az egri strandnak, ahol a jó időt kihasználva nagyokat lubickoltunk. A szép környezet, a szíves vendéglátás emlékezetessé tette számunkra ezt a két hetet.

A tavalyi alkalomhoz hasonlóan idén is meghívást kaptunk a zánkai Úttörővárosba.

25 tanulókat 3 nevelő kísérte. Tavaly szerzett jó tapasztalatainkat az idei nyaralás is megerősítette, ugyanis a szervezett programokban — vitorlázás, vízibiciklizés, kulturális rendezvények — tanulóink a többi csoporttal egyenrangúan vehettek részt. Seregszemlén bemutatott műsorunkat Takács György állította össze és tanította be. A táborozás alatt kifejtett tevékenységünket az Úttörőváros vezetősége dicsérő oklevéllel smerte el. Tanulóink jó közösségi munkájukért, a nevelők kiemelkedő pedagógiai tevékenységükért kapták az elismerést (Majoros Katalin, Kovács Erika, Takács György).

Augusztus 8-tól 20-ig az alsóbélatelepi II. Rákóczi Ferenc nevelőotthon látta vendégül iskolánk állami gondozott tanulóit. A játékszerekkel teli hatalmas park, a víz közelsége lehetőséget adott arra, hogy a túlnyomórészt 10 éven aluli gyerekek kellemesen töltsék a napokat. Köszönettel tartozunk vendéglátóinknak, akik figyelmességükkel, segítőkészségükkel tették felejthetlenné az ott töltött két hetet.

Visszapergetve az elmúlt nyár eseményeit, megállapíthatjuk, hogy tanulóink számára bő választékot nyújtottunk szabadidejük hasznos eltöltésére. Bízunk abban, hogy az 1987-es nyár hasonlóan jó élményeket tartogat számunkra.

Rigó Gabriella
Kovács Erika

Gyemekek a gyermekért

Az Úttörőszövetség a 40. évforduló évében, idén meghirdette a „Gyermek a gyermekért” akciót, amellyel az a célunk, hogy a gyerekek segítsék rászoruló társaikat.

Akciónk keretében 1800 gyerek fellépésével koncertet rendeztünk a Zeneakadémián. Ennek bevételét 50 db Picht pontírógép vásárlására felajánljuk a Vakok Általános Iskolája és Nevelőotthona számára. Emellett a jövő héttől folyamatosan kerülnek kazettára a gyermekirodalom legújabb alkotásai, melyeket a Kazinczy szép kiejtési verseny díjazott gyermekei olvasnak hangszalagra vak és gyengénlátó társaik számára.

Szerkesztőség

Közlemény

Tájékoztatjuk kedves olvasóinkat, hogy szövetségünk központjának postacíme az alábbira változott:

Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége

BUDAPEST

Pf.: 44.

1406

Szakmai Csoport

Közlemény



Lyra típusú hangverseny-zongorámat sürgősen eladnám! Érdeklődni lehet munkanapokon (7—14 óra között) a 270-640 vagy a 270-645 telefonszámokon.

★

Nemlátó, érettségizett, elvált nő irodalmat, zenét, bibliát kedvelő társat keres.

Leveleket „Lélektől-lélekig” jelígre kér a szerkesztőségbe.

45 éves, tolószékhez kötött, gimnáziumi érettségivel rendelkező, irodalom és zenekedvelő, orosz és eszperantó nyelven író és fordító, németül és szlovákul is beszélő, mozgássérült férfi nagyon szeretne megismerkedni olyan korban hozzáillő, független, gyengénlátó, hasonló érdeklődésű, intelligens nővel, aki magányos, szeretetre, megértésre vágyik és szeretne komoly kapcsolatot létesíteni. Sikírású leveleket „Eszperantó” jelígre kér a szerkesztőségbe.

★

32 éves, 160 cm magas barna hajú vak nő vagyok, levelezni szeretnék sorstársakkal, vagy bárkivel, akinek szintén hasonló az óhaja. Pontírású vagy síkírású leveleket kérek a szerkesztőségbe „Levelet hoz a posta” jelígre.

★

Tartalom:

A Vakok Világa c. folyóirat állandó rovatvezetőinek neve, a rovatok címe:

Dénes József: Sport rovat

Dr. Falvai Ferenc: Jogi rovat

Barna Zoltán: Zenei rovat

Gerdelics Ferenc: Közlekedési rovat

Seres Gáborné: Kulturális rovat

Kuminka Györgyné: Úttörő rovat

Seres Gáborné: Női rovat

Dr. Jáksó László: Politikai rovat

Kiss János: Egészségügyi rovat

| | | Oldal |
|--------------------------|---|----------|
| | TUDÓSÍTÁS A VGYOSZ KÖZPONTI ELNÖKSÉGÉNEK AUGUSZTUS 28-I ÜLÉSÉRŐL | 1 |
| <i>Varnusz Egonné:</i> | A VAKOK ÁLTALÁNOS ISKOLÁJÁBAN FOLYÓ OKTATÓ-NEVELŐ MUNKA ÉS A VAK GYERMEKEK PÁLYAVÁLASZTÁSI LEHETŐSÉGEI | 4 |
| <i>Péger Ádám:</i> | TANULMÁNYÚTON KARL-MARX-STADTBAN | 19 |
| <i>Auervek Imre:</i> | BESZÉLGETÉS CZEIZEL ENDRÉVEL | 24 |
| <i>Seres Gáborné:</i> | NŐK RÉSZÉRE TANULJUNK HÁZTARTÁSTANT | 28 |
| <i>Barna Zoltán:</i> | ZENEI ROVAT | 32 |
| <i>Németh Tamás:</i> | FELHÍVÁS ZENEI JÁTÉKRA | 32 |
| <i>Lak István:</i> | DOMOKOS PÁL PÉTERT KÖSZÖNTÖTTÜK | 37 |
| <i>Dénes Géza:</i> | KI MIT TUD ... VAK KÖLTŐK VERSEI | 43 |
| <i>Varga E. Katalin:</i> | TENGER | 51 |
| <i>Bartha Zsuzsanna:</i> | KÉT NAP EGER ÉS MISKOLC KÖRNYÉKÉN | 52 |
| <i>Dénes József:</i> | SPORTROVAT | 55 |
| <i>Dosek Lajosné:</i> | ATLÉTACSAPATUNK A GÖTEBORGVI VILÁGBAJNOKSÁGON | 55 |
| <i>Kuminka Györgyné:</i> | ÚTTÖRŐROVAT NYÁRI TÁBOROZÁSAINK KÖZLEMÉNY HIRDETÉSEK | 60 60 |

SZÉP A FÉNYKÉP F O R T E P A P Í R O N
SCHÖN SIND DIE BILDER AUF F O R T E P H O T O P A P I E R
YOUR PICTURES ARE NICE ON F O R T E P H O T O P A P E R S



FILMS
PHOTO
AND PAPERS

FÉNYKÉPEZÉSHEZ HASZNÁLJA A FEKETE-FEHÉR ÉS SZÍNES
F O R T E A N Y A G O K A T !

BENUTZEN SIE ZUM PHOTOGRAPHIEREN DIE SCHWARZ-WEISSEN
UND FARBIGEN F O R T E M A T E R I A L I E N !

USE IT TO THE BLACK-AND-WHITE AND COLOR
P H O T O - M A T E R I A L S M A D E B Y F O R T E !

F O R T E F O T O K É M I A I I P A R

2601 VÁC, VÁM UTCA 3. PF. 100. TELEX: 22-5022
HUNGARY

*Sport- és
szabadidőruházat*

*Sport- és
szabadidőruházat*

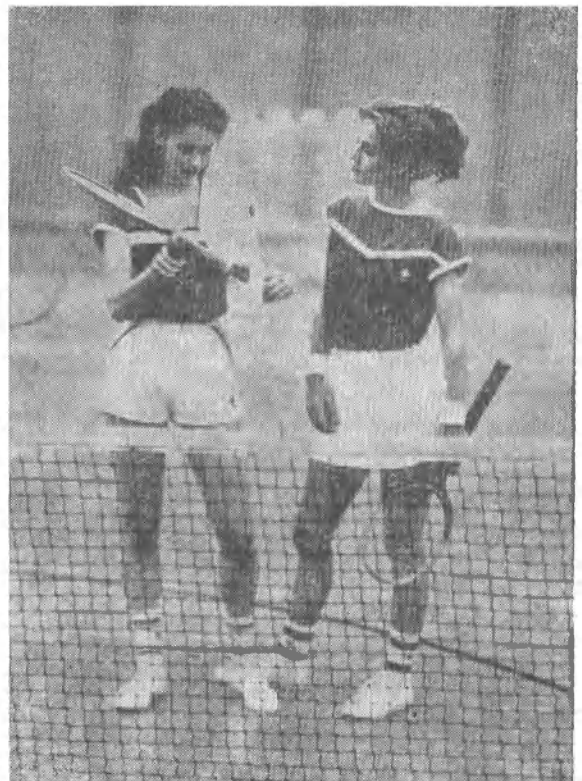
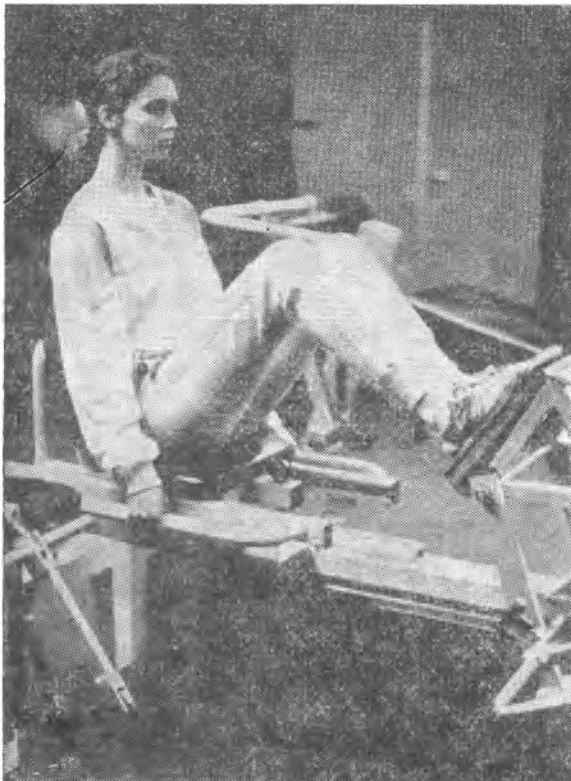
*Sport- és
szabadidőruházat*



Gyártja:

SENIOR

VÁCI KÖTÖTTÁRUGYÁR





A VAKOK ÉS GYENGÉNLTŐK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

FŐSZERKESZTŐ: DR. JÁKSÓ LÁSZLÓ

FELELŐS KIADÓ: DR. BÓDI ISTVÁN FŐTITKÁR

SZERKESZTŐ: BARNA ZOLTÁN

MŰSZAKI SZERKESZTŐ: ORBÁN JÓZSEF

FOTÓ: HOLLÓSY ZOLTÁN

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47. TEL.: 210-440

60 4941 Pátria Nyomda — Felelős vezető: Vass Sándor vezérigazgató
ISSN 0209—6765

